

§ 12.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 på natten.

In fidem
H. Husberg.

Torsdagen den 26 Februari.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Föredrogos de i Kammarens senaste sammanträde bordlagda Kongl. Maj:ts nådiga propositioner, nemligen:

1:o) angående bestridande af vissa kostnader för Nora—Karlskoga jernvägs anslutning till nordvestra stambanan och

2:o) angående franska mått- och vigtsystemets införande vid jernvägs-
trafiken och vid handeln med ädla metaller, ädelstenar och äkta perlor.

Af dessa Kongl. propositioner hänvisades den förra till Stats-Utskottet och den senare till Lag-Utskottet.

§ 2.

Föredrogos och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets memorial N:o 3, med bestämmande till hvilket Utskott hänvisning bör ske af en motion om tillerkännande af vissa uppgifna rättigheter åt hållskjuts-entreprenör, som icke tillika är innehafvare af gammalt gästgifverihemman.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtanden N:is 22, 24 och 25;

Första Kammarens protokollsutdrag N:o 57, med delgifvande af Kam-
marens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 (i sam-
lingen N:o 6) och N:o 2 (i samlingen N:o 7).

§ 4.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 14, angående regeringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel. Härvid förekom nu i ordningen

6:te punkten.

Utskottets hemställanden under *Litt. a, b, c* och *d* biföllos.

Litt. e.

Herr Granlund yttrade: Då Herr Abraham Rundbäck i går framlade ett förslag till annan beräkningsgrund för dyrtidstilläggets utgående, hade jag tänkt instämma med honom, men afstod derifrån, då han icke erhöll något särdeles understöd för sitt förslag. Men då nu här i den föredragna punkten är fråga om dyrtidstillägg för 42 tjenstemän med olika lönebelopp, anser jag mig böra tillkännagifva att jag icke finner Utskottets förslag öfverensstämma med hvad rättvisan fordrar. Inom Justitie-revisionen finnas 11 tjenstemän som hafva en lön af 1,000 R:dr, 12 med en lön af 1,800 o. s. v. Desse tjenstemän hade enligt min åsigt bort erhålla högre dyrtidstillägg i proportion af sina löner. Man har väl sagt att dessa befattningar endast skulle vara öfvergångstjenster, men en blick i statskalendern visar, att deras innehafvare blifvit temligen stationära på sina platser. Bland kanslisterna finnes en, som är född 1809, en 1813, en 1819 o. s. v., och kopisterna äro i allmänhet födde på 1820-talet, några i början af 30-talet. Deras tjänster synas sålunda icke vara några öfvergångstjenster, och billigheten fordrar att de å sina löner erhålla större tillägg än 20 procent. Man har väl påstått, att det icke är meningen att sådana tjenstemäns inkomster böra beräknas, så att de kunna eller böra gifva sig, men det ligger dock i hvarje människas natur en liflig önskan att bilda ett eget hem och svårt är att af ekonomiska skäl afstå derifrån — jag tror ej heller att samhället vinner derpå. Jag vill icke framställa något yrkande, då jag väl vet att sådant skulle vara utan ändamål, utan har endast velat uttala min åsigt.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

7:de punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Min mening är icke att yrka bifall till min motion, helst en dylik fråga förekommer längre fram, men då jag i statskalendern funnit, att Justitie-statsministern jemväl är president i Göta Hofrätt, har detta förefallit mig underligt. Jag tror väl icke att han uppbär lönen för båda dessa embeten, ty jag finner att ett hofrättsråd är tillförordnad president, och då åtnjuter väl han den med detta embete förenade inkomst, men då Göta Hofrätt varit utan ordinarie president i så många år, utan att sådant rubbat arbetets gång, så torde deraf följa, att presidentembetet borde kunna upphöra och den derfor utgående lönen

inbesparas. Så vidt jag har mig bekant, har klagan icke försports öfver arbetet i Göta Hofrätt, ehuru Hofrätten icke på flera år haft ordinarie president. Då en likartad fråga längre fram förekommer, bör Riksdagen besluta, att presidentbefattningarne vid inträffade ledigheter indragas. Detta har varit mitt syfte med motionen, ehuru jag på förhand visste att jag icke skulle vinna något med saken i detta fall.

Efter detta yttrande förklarades öfverläggningen slutad; och biföll Kammaren Utskottets hemställan.

8:de punkten:

Litt. a.

Bifölls.

Litt. b.

Härvid anförde:

Herr Grefve Posse: Med anledning af Kammarens i går fattade beslut, hemställer jag, att Kammaren, med godkännande af Utskottets förslag i öfrigt, ville förändra det i punkten omförmälda belopp från 30,500 kronor till 29,500 kronor.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Adlercreutz: Jag anser mig pligtig fästa Kammarens uppmärksamhet på ett förhållande rörande Hofrätterna. Genom Kammarens i går fattade beslut komma Justitierådens löner att höjas från 8,000 R:dr till 10,000 R:dr. För tillsättande af presidentplatser i Hofrätterna har Kongl. Maj:ts ofta gjort sitt val bland Högsta Domstolens ledamöter, men sådant torde väl svårigen för framtiden kunna ske, derest presidenterna skola erhålla lägre löner än Justitieråden.

För en förhöjning i lönebeloppet särskildt för presidenten i Svea Hofrätt talar dessutom den höga ställning, hvilken enligt grundlagen är anvisad honom såsom sjelfskrifven ordförande i Riksrätten, uti hvilken domstol såsom ledamöter sitta statsråd eller ledamöter i Konungens Högsta domstol, hvadan han i afseende på aflöning åtminstone icke torde böra sättas nedom desse senare.

Herr Grefve Posse: Oberoende af de skäl Hans Excellens nu framlagt, torde väl konsekvensen fordra, att Kammaren i dag tillämpar sitt i går fattade beslut, och att Kammaren således bifaller min framställning om förändring af summan.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som på det af Herr Grefve Posse gjorda yrkande, hvilket, nu skriftligen afgifvet, innehöll, att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om dyrtidstillägg åt tjänstepersonalen i Svea Hofrätt för år

1875 måtte på det sätt af Kammaren bifallas, att i sådant hänseende på extra stat för nämnda år anvisades en sammanräknad summa af 29,500 kronor, att, efter afdrag af det för presidenten afsedda belopp, i öfrigt utgå enligt den å tabellen Litt. B angifna fördelning. Den senare af dessa propositioner ansågs vara med öfvervägande ja besvarad; och hade Kam-maren alltså i öfverensstämmelse med densamma fattat sitt beslut.

Litt. c.

Bifölls.

Litt. d.

Herr Grefve Posse: Jag hemställer på nyss anförda skäl, att Kam-maren ville nedsätta beloppet till 29,600 kronor och i öfrigt bifalla Ut-skottets förslag.

Vidare yttrades ej. Propositioner gåfvos dels på bifall till Utskottets förslag och dels på bifall till det af Herr Grefve Posse gjorda, skriftligen aflemnade yrkande, i enlighet hvarmed Kammaren beslöt på det sätt bi-falla Kongl. Maj:ts nådiga framställning om dyrtidstillägg åt tjensteperso-nalen i Göta Hofrätt för år 1875, att i sådant hänseende på extra stat för nämnda år anvisades en sammanräknad summa af 29,600 kronor, att, efter afdrag af det för presidenten afsedda belopp, i öfrigt utgå enligt den å tabellen Litt. B angifna fördelning.

Litt. e.

Bifölls.

Litt. f.

Herr Grefve Posse: Jag hemställer, att Kammaren ville bifalla Ut-skottets förslag i denna punkt med den förändring, att beloppet nedsattes till 13,180 kronor.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen framställde först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på bifall till det af Herr Grefve Posse afgifna förslag. Den senare propositionen be-svarades med öfvervägande ja, i följd hvaraf Kongl. Maj:ts nådiga fram-ställning om dyrtidstillägg åt tjenstepersonalen i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge för år 1875 blifvit på det sätt af Kammaren bifallen, att i sådant hänseende på extra stat för nämnda år anvisats en sammanräknad summa af 13,180 kronor, att, efter afdrag af det för presidenten afsedda belopp, i öfrigt utgå enligt den å tabellen Litt. B angifna fördelning.

9:de punkten.

Lades till handlingarne.

10:de—12:te punkterna.

Biföllos.

13:de punkten.

Litt. a.

Biföllos.

Litt. b.

Härvid yttrade

Herr Grefve Posse: Jag hemställer, att beloppet måtte nedsättas till 7,460 R:dr och Kammaren godkänna Utskottets förslag i öfrigt.

Sedan öfverläggningen nu förklarats slutad, gäfvos propositioner dels på bifall till Utskottets förslag och dels på bifall till Herr Grefve Posses yrkande, som af honom under öfverläggningen skriftligen afgifvits. Af dessa propositioner besvarades den senare med öfvervägande ja, och hade Kammaren alltså beslutit på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning om dyrtidstillägg åt Fångvårdsstyrelsens embets- och tjänstemän för år 1875, att i sådant hänseende på extra stat för nämnda år anvisades en sammanräknad summa af 7,460 kronor, att, efter afdrag af det för generaldirektören afsedda belopp, i öfrigt utgå enligt den i tabellen Litt. B angifna fördelning.

14:de—17:de punkterna.

Biföllos.

18:de punkten.

Härvid begärdes ordet af

Herr Treffenberg, som yttrade: Det torde måhända förefalla underligt att jag begärt ordet i denna anslagsfråga, då Första Kammarens beslut redan är bekant; ty vi veta af erfarenhet att då Första Kammaren i dylika frågor omfattat samma åsigt som Stats-Utskottet, så befinner sig den som, i likhet med mig, tillhör minoriteten inom denna Kammar, under inflytelsen af ungefär samma känsla som en döfvad lake. Men oaktadt detta nu är händelsen med mig, så har jag likväl begärt ordet för att fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, om det ändå icke vore skäl att återremittera betänkandet till Utskottet, på det att Utskottet må betänka sig en gång till innan det för Kammaren framlägger ett förslag, hvars antagande Kammaren snart nog kommer att ångra.

Vestigia terrent, erfarenheten varnar, mine Herrar! De lagförslag, som hitintills utarbetats af lagberedningar och lagkomitéer, hafva aldrig

lyckats i sin helhet tillvinna sig regeringens eller Riksdagens smak, utan man har plockat ut vissa delar delar deraf och tillredt dessa så att de blifvit njutbara, och först sedan detta förarbete blifvit verkställt, har man kunnat sammanfoga delarne till ett helt. Så har t. ex. förhållandet varit med strafflagen. Det förefaller mig dessutom särdeles besynnerligt, att denna Kammare vill afsäga sig den dyrbara rättigheten att, då Kammaren om några år börjar misstänka att det icke står rätt till med lagberedningen, få taga Justitie-statsministern för hufvudet och få ställa honom till svars för stagnationen i lagstiftningsarbetet. Denna rättighet att utöfva en pression på honom har Kammaren bevarad i det förtroendevotum, som Kammaren kan afgifva hvar gång det blir fråga, om det nuvarande anslaget till lagbyrån skall fortfarande utgå eller icke.

Vidare torde jag få fästa Kammarens uppmärksamhet på en annan omständighet. Såsom Herrarne torde erinra sig, yttrade jag mig i går mot Utskottets förslag att vid den tillstyrkta löneförhöjningen för Högsta Domstolens ledamöter fästa villkoret att de icke skulle få emottaga andra aflönade befattningar. I planen för den ifrågakämda lagberedningen ingår äfven att anställa granskande ledamöter, hvilka naturligtvis skulle komma att tagas från Högsta Domstolen. Jag hemställer nu, om dessa ledamöter af Högsta Domstolen väl skulle vara pligtiga att utan arvode verkställa ett sådant granskningsarbete? I händelse de derunder icke bibehölle sin aflöning såsom Justitieråd, kunde de med allt skäl göra anspråk på ett årligt arvode, motsvarande justitierådslönen, 10,000 R:dr. Skulle de åter under tiden jemväl fungera såsom justitieråd och således uppbära lönen, så lära de väl ej vid sidan af sitt egentliga embete verkställa granskningsarbetet inom lagberedningen utan någon godtgörelse; och således skulle icke regeringen, i händelse Kammarens i går fattade beslut angående villkoret för lönetillökningen åt Justitieråden, äfven blir Riksdagens, kunna förordna bemälda embetsmän till granskande ledamöter i lagberedningen.

Oaktadt jag önskar, att Kammaren ville återremittera frågan till Utskottet, vill jag dock icke derom framställa något yrkande, så vida jag icke erhåller understöd. Skulle Kammaren icke bevilja återremiss, torde jag dock få hemställa om en liten förändring af ordalagen i Utskottets förslag, hvilken väl kan synas mindre vigtig, men dock är af praktisk betydelse. I Utskottets förslag står nemligen "afdelningar af civillagen och rättegångsordningen", men det torde vara skäl att göra en omkastning i ordställningen och flytta "rättegångsordningen" framför "civillagen", för att dermed antyda hvar skon egentligen klämmer, och att den delen af vår lagstiftning är bristfälligest och först bör omarbetas, för att underställas Konungens och Riksdagens pröfning.

Jag vill slutligen blott tillägga en anmärkning, beslågadt med den, hvarmed jag började, nemligen att Kammaren skall få besanna mina ord att, om vi, mot förmodan, träffas här en tio år härfter, vi då skola af Justitie-statsministern få emottaga en proposition om anslag till en lagbyrå, för hvilken då det arbete, som lagberedningen under tiden åstadkommit, kommer att endast utgöra en "god ledning", likasom det arbete, som för omkring tretio år sedan blifvit verkställt af dåvarande lagbered-

ningen, icke ledt till annat resultat, än att tjena till en "god ledning" för lagbyrån och den blifvande lagberedningen.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministeru Adlercreutz: Mina åsikter i förevarande fråga äro Kammaren för väl bekanta, att jag skulle behöfva framlägga dem ånyo. Jag vill derfor endast yttra att jag icke kan se saken i så mörk dager som den föregående talaren. Jag tror för min del icke, att lagstiftningsarbetet skall behöfva alldeles afstanna med den ifrågakämda lagberedningen, ty den instruktion, som Kongl. Maj:t kommer för densamma att utfärda, skall säkerligen sätta den i sådant samband med Justitie-departementet, att lagstiftningen kan gå framåt, ehuru visserligen under tyngre former och med större kostnad än hitintills. Under nuvarande förhållanden önskar jag derfor framgång åt Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Ehuru äfven jag befinner mig under inflytandet af samma nedslående känsla, som Herr Treffenberg nyss på ett så åskådligt sätt skildrade, har jag dock ansett mig böra yttra några ord i denna fråga, icke i den förnättna förhoppning att derigenom kunna utöfva det ringaste inflytande på Kammarens beslut, enär Stats-Utskottets föreliggande förslag blifvit, som man säger, fattadt i de mäktigas råd, redan bifallit af Första Kammaren och nyss här vunnit det kraftiga stödet af Hans Excellens Justitie-statsministerns förord. Men i trots af dessa missgynnande omständigheter vill jag icke lemna tillfället obegagnadt att öppet uttala min mening, som är helt enkelt den, att det icke torde dröja så synnerligt lång tid, innan Andra Kammarens majoritet kommer att blifva högligen missnöjd med det beslut, som den nu står färdig att fatta.

Vi erinra oss de beta strider, som vid en föregående riksdag föreföllo, då anslaget till den nuvarande lagbyrån beviljades. Jag deltog icke då i öfverläggningen och kan således nu med fullkomlig frihet uttala min mening om de respektive fördelarne eller olägenheterna af en lagbyrå eller en lagberedning. Såvidt man nu åsyftar — och denna sida af saken har Herr Treffenberg redan påpekat — att Riksdagen fortfarande skall kunna ställa några anspråk på Justitie-statsministern i fråga om de lagförändringar, som Riksdagen anser nödvändiga och af allmänna opinionen framhållas såsom önskvärda, och att Justitie-statsministern å sin sida skall kunna utöfva allt det inflytande, hvilket i berörda hänseende bör honom tillkomma, så är just det nu ifrågakämda sättet att inrätta en lagkomité eller lagberedning det mest ofördelaktiga, ty följderna blir antagligen, att man skapar ett i viss mån fristående verk, oberoende af Justitie-statsministern, af regeringen och af Riksdagen, ett verk hvars ledamöter komma att arbeta teoretiskt, studera, samla än här och än der och hvilka först efter åratal blifva färdiga med att framlägga någon produkt af sin verksamhet. Detta skulle under andra förhållanden vara både nödigt och nyttigt, men redan nu finnes ett förträffligt förarbete verkställt af den forna lagkomitén och lagberedningen, hvilket, såvidt jag kan finna, måste fortfarande utgöra en god grund för den nuvarande lagbyrån att arbeta på.

En annan omständighet torde ej heller böra förbises, nemligen att tillgång redan nästa år säkerligen icke finnes på personer, lämpliga att

insättas såsom arbetande ledamöter i den ifrågakämda lagberedningen. Ett dylikt arbete förutsätter mångsidiga och omfattande studier, som af ganska förklarliga orsaker icke äro att när som helst påräkna hos våra praktiska jurister, och de teoretiska juristerna, eller de som redan haft tid och lust att egna sig åt sådana studier, äro i vårt land temligen lätt räknade. Till och med den berömda man, som var själen i den gamla lagkomitén och sedermera i lagberedningen, den egentlige skaparen af vårt nyare lagarbete, måste använda flera år för att sätta sig in i sitt värf och blifva mogen för detsamma. När nu — under förutsättning att den ifrågakämda lagberedningen kommer till stånd — en framställning afgifves till Kongl. Maj:t från Riksdagen om en ny lag af större eller mindre omfattning, så kommer Riksdagens förslag att remitteras till lagberedningen och Riksdagen får tåligt afvakta besked derifrån. Detsamma blir väl förhållandet när regeringen direkt vänder sig till lagberedningen i fråga om något sådant förslag. Allt nog, följdén blir otvifvelaktigt, att lagstiftningsarbetet i vårt land i väsendtlig mån kommer att afstanna genom en sådan inrättning. Dessutom torde det vara mindre lämpligt att uppföra det ifrågavarande anslaget på extra stat, ty med en sådan anordning kan man med fog förutsätta en rubbning ett nästkommande år, och då är ju det arbete, som ledamöterna i den blifvande lagberedningen redan använt, alldeles förspildt. Det synes mig således, som om Utskottet haft anledning att något närmare begrunda saken. De orsaker, som nu verkat den förändrade meningen i denna fråga, kan jag nog ana, fast det icke torde vara lämpligt att närmare vidröra desamma. Besynnerlig är denna hastiga omskiftning i tänkesätt, och jag har i min ringa mån velat deremot nedlägga en anmärkning, öfvertygad som jag är att det icke skall dröja länge, innan det visar sig, att de åsigt, som jag nu uttalat, icke saknat grund.

Friherre Ericson: Då jag icke hört om någon yrkat bifall till Utskottets förslag och är oviss om sådant skett, vill jag för min del framställa ett sådant yrkande och endast tillägga, att då Justitie-statsministern nu sjelf uppträdt för Utskottets förslag, och då man ju icke får antaga att det varit den betydliga minoritet som vid förra riksdagen uttalat sig för en lagberedning, som förmått Hans Excellens att ändra uppfattning, utan att det varit Stats-Utskottets nu framlagda skäl, som inverkat på Hans Excellens' förändrade åsigt i frågan, så talar detta förhållande på ett för Utskottet smickrande sätt så tillräckligt för tyngden af dessa skäl, att jag nu kan inskränka mig till anhållan om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rubenson: Ehuru de talare, hvilka här uppträdt emot Utskottets förslag i denna punkt, tyckas föra en talan till den grad hopplös, att Utskottets ledamöter icke ens funnit behöfligt att ingå i någon egentlig vederläggning af hvad som blifvit emot Utskottet anfördt, anser jag mig dock böra nämna, att den åsigt, jag vid sistlidne riksdag uttalat rörande förevarande ämne, bibehåller jag fortfarande på grund af enahanda skäl, som jag då närmare utvecklade och hvilka voro hafvudsakligen desamma, som Herr Treffenberg nyss angaf. Jag har velat afgifva denna förklaring särskildt därför, att jag är af alldeles samma mening

som min ärade granne till venster derom, att det ej torde dröja länge, innan erfarenheten skall hafva ådagalagt, att det steg vi nu ämna taga är ett falskt steg.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som blifvit gjorda, framställde Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick, dels på återremiss, dels ock slutligen på bifall till Utskottets hemställan, med den förändring som Herr Treffenberg föreslagit. Den förstnämnda propositionen besvarades med öfvervägande ja, och hade Kammararen alltså bifallit i oförändradt skick hvad Utskottet i förevarande mom. hemställt.

19:de och 20:de punkterna.

Biföllos.

De vid utlåtandet fogade tabeller lades till handlingarne, under erinran om iakttagande af de ändringar deri, som påkallades af sådana Kammarens beslut, hvilka voro från Utskottets förslag afvikande.

§ 5.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 15, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel.

Litt. a.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björnstjerna: Herr Talman, mine Herrar! På samma gång jag hembär Stats-Utskottet min tacksamhet för dess tillstyrkande af Kongl. Maj:ts framställningar vid denna hufvudtitel i deras väsendtligaste delar, måste jag beklaga, att det yttrande, som meddelats till protokollet för utrikesdepartementsärenden, icke varit tillräckligt att öfvertyga Utskottet om fördelarne och vigten att godkänna den Kongl. propositionen i dess helhet. Man har visserligen sagt mig, att anledningen till det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit, vore den, att Riksdagen icke kunde frångå ett beslut, som den under flera föregående riksdagar fattat. Jag kan dock för min del icke finna annat, än att konsekvensens fordringar skulle bättre tillgodoses, om Riksdagen behandlade denna hufvudtitel på enahanda sätt som öfriga hufvudtitlar. Vid dem granskar Riksdagen årligen de särskilda anslagsbehofven, sådana dessa för hvarje gång framställa sig, och fattar nya, derefter lämpade beslut, utan att Riksdagen finner sig bunden af förfoganden, som må hafva vidtagits under en föregående period. Och då representationen har åt sig inrymd samma makt att reglera utgifterna under *alla* hufvudtitlar, hvilken rimlig och giltig anledning finnes väl då dertill att, särskildt hvad beträffar tredje hufvudtiteln, Riksdagen, derföre att den för flera år tillbaka under helt andra förhållanden beslutit, att anslaget till ministerstaten borde förminskas med 40,200 kronor eller — då vi här alltid måste taga i betraktande äfven Norges andel — med

57,000 kronor, Riksdagen skulle fortfarande, jag vet ej huru lång tid, anse sig förhindrad att i detta beslut företaga någon ändring.

Jag erkänner, att jag af grannlagenhetsskäl mot Riksdagen funnit mig förpligtad att föreslå den förändring beträffande rubriceringen af ifrågasvarande anslag, som den Kongl. propositionen innehåller, på samma gång jag tillät mig framställa begäran om förhöjning med 9,300 kronor i aflöningen för Utrikes-departementets embets- och tjänstemän. Det skulle nemligen hafva förefallit mig nästan såsom ett hån mot Riksdagen att säga: "Om blott jag får denna lönetillökning godkänd, skall jag sedermera tänka på att pruta af de 57,000 kronorna". Jag ansåg mig hellre böra ärligt förklara, att, emedan så väl hos oss som i andra länder prisen å lefnadsförnödenheterna i högst betydlig mån ökats, sedan beslut fattades om uppförande af förutnämnda belopp å extra stat, samt till följd derutaf lönerna för flere Kongl. Maj:ts ministrar och tjänstemän i främmande länder måste förhöjas med ett sammanlagdt belopp af 24,000 Rdr mot hvilken åtgärd Stats-Utskottet icke haft något att erinra, hvilket synes mig betyda, att Utskottet funnit den af omständigheterna påkallad; -- och då jag på allt sätt knappat in på andra utgiftsposter för att åstadkomma dessa 24,000 kronor utan behof af tillökning i hufvudtitels stat, föreställer jag mig verkligen, att billigheten kräfver ett erkännande af omöjligheten att, på samma gång utgifterna till ministerstaten ödtvunget ökas, fortfarande besluta en förminskning af detta anslag till ernående af en slutsiffra för dessa utgifter, som för flera år sedan kunde befinnas möjlig. Man antog då, att några uppgifna diplomatiska beställningar kunde indragas. Dessa platser äro dock så lågt aflönade, att, om äfven de försvunne från budgeten, besparingen endast skulle utgöra en obetydlighet af de 57,000 kronor, med hvilka man önskar se anslaget till ministerstaten småningom förminskadt.

Det ser i öfrigt ut, som skulle Stats-Utskottet fästa ett synnerligt afseende vid lämpligheten af en rund anslagssumma till ministerstaten af 300,000 kronor, men jag ber att få rikta eder uppmärksamhet, mine Herrar, uppå, att med en så beskuffad sträfvan det kunde leda oss långt, om vi vilja hafva en dylik afrundad summa för en hufvudtitel, till hvilken Norge bidrager med $\frac{5}{17}$ och Sverige med $\frac{12}{17}$. Om beloppet uppbäres med en rund siffra för Sverige, blir det antagligen icke så för Norge. Om nu äfven i Norge skulle göra sig gällande samma önskan, blefve följden väl den, att man der nedsatte anslagsbeloppet för att få en rund summa. Men i sådant fall blir åter Sveriges andel för stor och måste i sin ordning minskas till återställande af den för utgifter af denna natur gällande rätta proportionen. Men då kan återigen det svenska bidraget komma att bilda en ful siffra, och man stryker bort kanske 12 eller 17,000 kronor för att afhjelpa detta obehag. Sålunda skulle man genom dylika ständiga afrundningar slutligen kunna komma derhän, att ingenting blefve kvar af hela anslaget till ministerstaten.

Dessutom vet jag icke, hvilken trollformel Stats-Utskottet funnit uti det bestämda belopp af 40,200 kronor, som fortfarande skall under alla förhållanden uppföras till oförminskad storlek på öfvergångsstat. Åtminstone vore det väl billigt, att, då till följd af Riksdagens beslut hufvudtiteln belastas med nya utgifter, en motsvarande reduktion af detta

“tillfälliga anslag“ egde rum. Kongl. Maj:t föreslog sålunda för 2 eller 3 riksdagar sedan, att militärattachéerna skulle uppföras på fjärde hufvudtitelns stat, men Riksdagen beslöt, att de skulle upptagas på den tredje, utan att likväl samtidigt anvisa några medel till deras aflöning. Så väl den enda militärattaché, hvilken då fanns, som den nya attachén i Berlin, hvars anställning ansågs af behovvet påkallad, måste till följd häraf anvisas löner å tredje hufvudtitelns besparingar till ett belopp af tillsammans 10,000 kronor. Skola dessa militär-attachéer kvarstå på denna hufvudtitel, vore det väl i sin ordning, att den såsom tillfälligt anslag uppförda summan, 40,200 eller 57,000 kronor, minskades med nysberörda belopp. Riksdagen har äfven beviljat 750 R:dr i löneförhöjning åt departementets vaktmästare utan anslaget förökande. Ehuru summan icke är betydlig, torde dock billigheten fordra att äfven den finge afräknas från det på öfvergående stat uppförda beloppet, ty det kan väl ej begäras, att samma summa skall i evighet upptagas såsom öfvergående anslag, äfven då på Riksdagens begäran utgifterna å hufvudtiteln ökas utan samtidigt ökande af anslag. För att fylla behovven utan att begära någon förhöjning i hufvudtiteln, förutom hvad som erfordras för departementets embets- och tjenstemän, har jag nedsatt anslaget till skrifmaterialier och expenser m. m. till 20,000 kronor under det belopp som till dessa utgifter erfordras, i hopp att bristen skall kunna betäckas genom tillfälliga besparingar å hufvudtiteln. Af denna korta utredning torde framgå, att en förminskning af hufvudtitelns slutsumma med dessa 40,200 eller 57,000 kronor, anser jag vara helt enkelt omöjlig. Icke heller är det troligt, att några besparingar till följd af inträffande vakanser snart kunna vara att motse. Men om äfven så blefve händelsen, torde de några tusen kronor, hvilka derigenom kunna besparas, alltför väl behövas att fylla ökade utgifter.

Då jag vid förra riksdagen, ett par dagar efter sedan jag tillträdtt min nuvarande plats, måste föredraga budgeten för Utrikes-departementet, yttrade jag visserligen, att, ehuru jag ej för tillfället kunde uttala något på tillräcklig sakkunskap grundadt omdöme rörande möjligheten af eller sättet för en nedsättning i de diplomatiska utgifterna, ville jag likväl icke föreslå någon ändring i ett af Riksdagen tvänne gånger fattadt beslut genom att påyrka uppförande af hela anslaget till ministerstaten under en gemensam titel. Men *nu*, sedan jag haft tillfälle att fullt sätta mig in i förhållandena, måste jag ånyo ärligt och öppet förklara, att under närvarande oerbörda stegring i alla priser, hvilken dertill är i flera fall större utomlands än hemma i Sverige, jag icke ser någon möjlighet att nedsätta anslaget med ett så betydligt belopp. Jag ber eder för öfrigt, mine Herrar, betänka, att denna hufvudtitel är den enda, som allt sedan 1868 icke blott erhållit ingen tillökning, utan tvärtom sedan dess fått anslagen förminskade med 60,000 kronor, samt för hvilken, sådant oakadt och oansedt förändrade konjunkturer, intet tillskott begärts. Att då fortfarande, derföre att Riksdagen för fyra eller fem år sedan fattat ett beslut, att hufvudtitelns anslag skulle nedsättas med 40,200 kronor, vilja tillämpa detsamma, synes mig vara i hög grad obilligt. Fördelaktigare skulle det då hafva varit, om Riksdagen vid nämnda tidpunkt rent af nedsatt anslaget till ministerstaten, ty jag är öfvertygad, att under de förän-

drade förhållanden, som sedan dess inträdt, Riksdagen i ty fall funnit billigheten kräfva att åter förhöja det ordinarie anslaget med minst denna siffra.

Jag vågar för den skull hoppas, att Andra Kammaren skall, i likhet med Första Kammaren, godkänna Kongl. Maj:ts proposition i denna del, så att hela det belopp, som åt ministerstaten anvisas, må komma att sammanföras under en rubrik och titeln "tillfälligt anslag för öfvergående utgifter" utgå ur budgeten.

Herr Grefve Posse: Herr Talman, mine Herrar! Den omständigheten, att för Utrikes-departementets expedition under närvarande förhållanden blifvit begärdt ett tillägg i departements-aflöningsstaten, synes mig icke stå i något sammanhang med anslaget till ministerstaten. Hvad denna senare stat beträffar, erinra vi oss alla, hurusom efter ganska hårda strider man slutligen för 2 eller 3 år sedan kom till den bestämmelsen, att möjlighet der fans till inskränkningar; att dessa inskränkningar icke borde göras omedelbart, men att man öfverlemnade åt en klok förvaltning att, i mån af afgång, successivt vidtaga anordningar i sådan riktning; — och *derföre* posterade man anslagen å tredje hufvudtiteln så, som då skedde och sedermera hitintills skett. Det är klart, att kostnaden för den utländska representationen skall bero helt och hållet af de anspråk, landet eger å denna representations beskaffenhet; om man vill hafva den ordnad i större eller mindre utsträckning. Likaså är det klart, att, sedan Riksdagen anvisat medel för ändamålet, utrikesministern bör disponera dem i enlighet med tillgångarne. Det är riksförsamlingen som beslutar; utrikesministern som tillämpar.

Jag har i fråga om tredje hufvudtiteln varit med om så många diskussioner, att jag visserligen icke nu skall göra mig skyldig till den förebråelsen, som man ofta riktat emot mig och andra, då man tillåter sig framställa något förslag, hurudan den utländska representationens fördelning syntes böra fastställas. Man har sagt, att sådant hafva vi svårt att begripa, och det är nog möjligt, att den saken icke är lätt att förstå. Jag ämnar således icke nu inlåta mig närmare på detta område. Jag vill blott i allmänna ordalag antyda, att det vill förefalla mig, som skulle en och annan diplomatisk beställning kunna undvaras. Jag utgår i fråga om möjligheten af minskning af utgifterna under tredje hufvudtiteln ingalunda från den uppfattning, att der ministerposter äro *nödvändiga*, de skola illa aflönas. Tvärtom vill jag, att de skola aflönas väl. Men jag tror, att de böra *indragas*, der de icke behövas. Vidare vill det synas mig, att hos de diplomatiska tjenstemännen tyckes vilja göra sig gällande ett visst anspråk att med afseende å pensioner och andra förmåner ställas annorlunda och bättre än andra tjenstemän. Detta är en tradition, hvilken, enligt min öfvertygelse, icke kan längre hålla sig uppe, och jag vågar antaga, att i den riktningen besparingar kunna åstadkommas.

Jag hyser för den närvarande utrikesministern den stora aktning och det förtroende, att jag är alldeles förvissad, att, om representationen bestämmer den summa, med hvilken han har att röra sig, han på det för landet mest tillfredsställande sätt skall veta att ordna de angelägenheter,

lieter, som falla inom hans område, och då jag antager, att i denna Kam-
mare uppfattningen allmänt är den, att statsverkets utgifter å budgeten
för tredje hufvudtiteln icke böra förökas, kan jag ej finna det vara något
olämpligt eller orätt, att man posterar hufvudtitelns siffror oförändradt
som förut. Man bereder dermed den nuvarande utrikesministern säkerli-
gen icke någon olägenhet. Man öfverlemnar endast åt hans omtanke att
successivt och i den mån det må blifva praktiskt möjligt tillämpa den
uppfattning, som gör sig hos representationen gällande. Det synes mig,
att detta är ett ganska grannliga sätt att slutligen nå det mål, som efter-
sträfvats, utan att göra arbetet för departementschefen besvärligt eller tungt.

Jag föreställer mig alltså, att, äfven om denna Kammare beslutar
bifall till Stats-Utskottets hemställan, Hans Excellens deruti ej skall se
något annat än en ren önskan från representationens sida att småningom
vinna det mål, som varit den länge föresatt.

Herr Key: Jag tror mig kunna utan att träda grannligheten för
nära öppet uttala den sanningen, att diplomaten i våra dagar icke län-
gre spelar samma roll som förr. Sverige har öfvergifvit sina stormakts-
funderingar. Dess dröm är ej längre om i krig brutna lansar och det
lefver utan tanke på några eröfringar å kontinenten. Diplomaten, som
fordom nödgades meddela sig från främmande orter med regeringen i
Stockholm genom kabinettskurirer, hvilka behöfde månader för att hinna
fram, diplomaten, säger jag, har nu, sedan genom telegrafens och jernvä-
garnes förmedling inga afstånd mera finnas, förlorat i betydlig mån sin vikt
och dess räddande mission anses icke längre af vår nivellerande tid för
oumbärlig. Således — jag upprepar, att jag icke anser mig för närma
grannlighetenens fordringar, om jag säger satsen ut — diplomatiens ly-
sande tid är förbi; den spelar icke samma roll som fordom.

Den föregående talaren uttryckte den åsigten, som äfven jag delar,
att det icke är sjelfva *beloppet* af anslaget till de stora ministerposterna,
som är för högt. Tvärtom är jag gerna villig medgifva, att våra mini-
strar hos utlandet hafva för litet snarare än för mycket i gage. Men jag
tror, att platsernas *antal* är för stort och jag antager verkligen, att det
saklöst skulle kunna låta sig göra att indraga en och annan ministerpost,
hvilken ännu kvarstår mera såsom en reminiscens från förgångna dagar
än till egentligt gagn, sedan de förhållanden, som skapat beställningen, i
vår tid gestaltat sig på ett annat sätt än förr. Jag tror äfven, att pen-
sionsstaten, hvilken Grefve Posse också framhållit, torde lemna åtskilligt
öfrigt att önska. Det kan icke undgå att göra ett mindre angenämt in-
tryck, då man finner, att ännu så sent som år 1872 kunnat på denna
stat efter endast 13 års tjenstgöring uppföras personer med 1,600 kronor
i pension. Jag betvivlar, att eljest någonstädes i vårt land gifves någon
tjensteman, som efter en så kort anställning i statens tjenst huggnats med
förmånen af pension för sina återstående dagar till dylikt belopp.

Under sådana förhållanden synes det mig, som skulle Stats-Utskottet
hafva varit i sin goda rätt och ej förtjent att klandras, derföre att Ut-
skottet jemväl denna gång vidhållit föregående Riksdagens beslut att upp-
föra en viss del af det anslag, som anvisats till ministerstate., eller

40,200 kronor, såsom tillfälligt anslag för öfvergående utgifter. Jag anser, att Stats-Utskottet icke saknat fog för en sådan åtgärd så mycket heldre, som jag håller före, att rätt många af våra diplomatiska beställningar i utlandet kunde och borde utbytas och förändras till konsulsplatser till gagn och fromma för våra nuvarande förhållanden till utlandet. Jag skall endast tillåta mig anföra några ministerposter, hvilka synas mig falla under denna kategori. Vi hafva såunda ännu kvar i Konstantinopel, Athen och Haag beskickningar, hvilkas bibehållande blott torde kunna förklaras derutaf, att en Kejsare residerar i Konstantinopel samt en kung i Athen och hvad vidkommer Haag, funnos, såsom vi veta, förut förhållanden, hvilka förtrödde upprätthållandet af denna diplomatiska samfärdsel, men de finnas icke mer. Deremot ega vi visserligen en generalkonsul i Alexandria, men sakna en diplomat i Egypten, der vi hafva viktigare intressen än i Konstantinopel att bevaka och skålet der till kan jag allenast finna i den omständigheten, att Khediveu, som regerar Egypten, på sätt och vis icke är någon Suverän. Min tro är, att vi skulle handla klokt och bereda oss större valuta för våra utgifter, om vi vid fördelningen af vår representation i utlandet ville söka att mera tillgodose handelsförhållandenas kraf och mindre afse utväxlingen af artighetsbetygelser hofven emellan.

På dessa skäl tror jag, att Stats-Utskottet väl kan försvara dess här föreliggande hemställan, att af anslaget till ministerstaten 40,200 kronor må fortfarande uppföras på öfvergångsstat och jag kan icke föreställa mig, att Hans Excellens, om detta Utskottets tillstyrkande blir godkänt, deri bör finna anledning till missnöje med denna Kammare, som beviljar sjelfva anslaget till begärdt belopp, och dervid endast gifver uttryck åt den förhoppning, att vår diplomatiska representation småningom må kunna ordnas på ett sätt, som är mera förenligt med Sveriges kommersiela intressen, vi hafva t. ex. ännu i denna stund ingen Generalkonsul i Newyork, under det att sådana finnas anställda på andra platser, der de äro långt mindre behöfliga. På detta sätt ledes jag alltid tillbaka till samma slutsats. Jag tror, för min del, att Stats-Utskottet haft fullt skäl att fortfarande behålla ofta berörda anslagstitel såsom — om jag så må säga — en admonition, att något mera bör göras. Jag yrkar bifall.

Herr Grefve Björnstjerna: Herr Talman, mine Herrar. Den siste värde talaren har närmare motiverat föreliggande för mig temligen ofattliga betänkande, hvori Utskottet, på samma gång det erkänner behofvet af de löneförhöjningar för åtskilliga diplomatiska beställningar, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagna, detta oakadt fortfarande uppför 40,200 kronor af de till diplomatiska utgifter anvisade medel såsom tillfälligt anslag. Nu får man emellertid höra, att detta besynnerliga tillvägagående från Stats-Utskottets sida vore afsedt att utgöra, såsom Herr Key behagade uttrycka sig, "en admonition" till Regeringen att indraga öfverflödiga platser inom vår diplomati. Herr Key försummade icke heller att lemna speciela anvisningar i sådan syftning. Öfvertygad, att Hans Excellens (chefen för utrikesdepartementet sjelf skall närmare belysa Herr Keys yttrande, inskränker jag mig nu att anmärka, att, så vidt jag från denna

plats kunde förnimma, Herr Key gjorde sig skyldig till åtskilliga oriktigheter i sina uppgifter. Han nämnde sålunda, att de förenade rikena representerades i Athen af en chargé d'affaires, men i Alexandria blott af en generalkonsul. Vi hafva visserligen i Athen till namnet en chargé d'affaires men då denna till aldra största delen aflönas af konsulsfonden torde han med rätta endast böra sättas i sambredd med kamraten i Alexandria. Att en ministerresident skulle vara obehöflig i Konstantinopel, är i sanning ett eget påstående, då, som bekant är, de förenade rikernas handel i orienten är mycket betydlig och en sådan halfciviliserad makt som Turket endast respekterar och kommunicerar sig med diplomatiska agenter, då deremot vanliga konsuler icke uppmärksammas ens af underordnade paschar. Lika besynnerligt vore det väl ock, om vi icke skulle hålla en minister hos den uppväxande stormakten Italien, på hvilket land i synnerhet Norge drifver stor handel och der således fränstående intressen äro för oss att bevaka. Jag kan derföre icke föreställa mig, att Riksdagen skall medgifva indragning af någon af dessa platser, lika litet som af några andra inom vår särdeles fåtaliga diplomatiska korps. Några synnerliga besparingar lära således svårigen kunna beredas anslaget till ministerstaten, hvilket till följd af nu rådande dyra konjunkturer icke blott i Sverige utan äfven på kontinenten för den närmaste tiden snarare kommer att kräfvat icke obetydliga tillskott.

Sverige är icke någon stormakt, säger Herr Key. Nej, visserligen icke. En sådan tror jag ej, att Sverige hvarken är eller vill vara. Men jag tror, att Sverige är en tillräckligt stor makt för att kunna mäta sig med Holland och Belgien, jag betviflar, att de förenade rikena vilja anse sig väga mindre i den politiska vågskålen än dessa båda länder, vi torde då icke heller böra i afseende å omfånget och beskaffenheten af våra diplomatiska förbindelser stå dessa länder efter.

Då efter hvad Stats-Utskottet sjelft medgifver, hela den summa, som är föreslagen för ministerstaten är behöflig och då man hvarken i år eller nästa år kan förvänta någon minskning i dessa utgifter, förefaller det mig vara en barnlek att uppföra en del af denna summa på extra stat, ehuru man vet att det hela åtgår. Ett sådant förfarande vore förklarligt, endast under den förutsättningen att Riksdagen icke hade i sin hand att vidtaga besparingar i budgeten, då sådana befinnas ändamålsenliga. Vi veta dock alla, att Riksdagen är af en dylik makt i full besittning. Jag yrkar derföre obetingadt bifall till den Kongl. propositionen.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena: Jag får tacka Stats-Utskottets ordförande för det smickrande förtroende han uttalat för mig i egenskap af chef för utrikes-departementet, men på samma gång måste jag förklara att det är mycket större än jag förtjenar. Han sade sig nemligen vara öfvertygad, det utrikesministern skall förmå disponera anslaget till tredje hufvudtiteln på sådant sätt att det räcker till, huru än Riksdagen bestämmer beloppet. Jag erkänner att detta öfvergår min förmåga, ty så elastisk är icke tredje hufvudtiteln att dess behof kunna tillfredsställas, huru än Riksdagen nedsätter anslaget. Jag skulle för min del icke önska någonting heldre än att hafva en sådan administrativ förmåga, men jag befarar att, om Representationen skulle

uppställa en sådan fordran, det blefve svårt att erhålla någon, som ville åtaga sig ledningen af våra utrikes ärenden.

Den ärade talaren förklarade vidare, att man kunde indraga åtskilliga beskickningar, utan att han likväl angaf hvilka. De, som vid föregående tillfällen inom Kamraren blifvit ifrågasatta att indragas, äro hufvudsakligen beskickningarne i Lissabon och Athen. Vår ministerresident i Lissabon åtnjuter såsom sådan 4,000 kronor och vår chargé d'affaires i Athen 2,000 kronor, således en besparing af 6,000 kronor om dessa tvänne platser indragas. Kan Stats-Utskottet säga mig ett medel att på anslaget till utrikes-departementet indraga 57,800 kronor genom att bespara 6,000. Det vore ett verkligt trolleri, som icke jag för min del kan åtaga mig att utföra.

En annan talare — äfven ledamot af Stats-Utskottet — har framhållit att diplomatiens numera icke spelar samma roll som fordom. Det är sant — icke samma, men ändå en ofantligt vigtig rol. Måhända hade Sverige förr vid de stora politiska frågornas handläggning större inflytande på Europas öden än nu. Det är en omständighet, som jag vill lemna obestridd, men att vår diplomati ännu i denna stund har högst vigtiga intressen att bevaka och att en skicklig diplomat mången gång kan genom sina åtgöranden inbespara rätt stora belopp, hvilka hemlandet fått utbetala i händelse han icke funnits, derpå skulle jag kunna anföra många exempel från den aldra senaste tiden. En ministerpost, som jag hört några representanter — icke här men under samtal med mig enskildt — ifrågasätta till indragning, är den i Spanien. Ministerresidenten i Madrid är emellertid så behöflig, att en af våra köpmän, som har stora intressen i det landet, nyligen yttrade till mig att, i fall icke staten vill hålla minister i Spanien, så måste köpmannakåren se sig nödsakad att bekosta diplomatisk beskickning derstädes, ty en minister i Madrid är oundgänglig. Uti ett land med så oordnade förhållanden som Spanien, är det nu mer än någonsin nödvändigt att de handelsidkande nationerna hålla diplomatiska agenter. Der kommer t. ex. ett fartyg från Sverige till någon Spansk hamn. Landets tull- och karantäns-lagstiftning är mycket invecklad och tillämpas på ett särdeles summariskt sätt, så att ständiga förvecklingar uppkomma och göra ministrernas ingripande nödvändigt. Jag har just här ett bref från vår minister i Spanien, hvori han yttrar, att han knappast vågar lemna Madrid ens 24 timmar. Gör han det, kommer kanske telegram från än det ena än det andra konsulatet med under rättelse, att t. ex. något svenskt eller norskt fartyg blifvit skickadt i karantän till Baleariska öarne, såsom en följd deraf att de Ryska östersjöhamnarne ofta äro förklarade smittade af kolera, hvilket de spanska tjänstemännen oftast tillämpa så, att alla fartyg från Östersjön anses komma från smittad ort. Är ministern, då sådana missförstånd uppstå, icke tillstädes för att genast hos vederbörande utverka och per telegraf afsända ordres, att fartyget icke skall försändas till den aflägsna karantänsstationen, uppstår för fartyget och dess rederi en kånbar förlust af tid och penningar. På samma sätt tillämpas tullförordningarne och om icke en minister funns, som kunde protestera, skulle ofta vår handel och sjöfart tillskyndas stora förluster och olägenheter, såsom bevis hvarpå jag vill omnämna en händelse förlidet år. En norsk brigg, "Smaragd" kom

till Barcelona i Augusti månad och blef der för felaktigt manifest dömd att böta 153,491 francs. Befälhafvaren hade nemligen genom missförstånd upptagit fartygets last betydligt högre eller lägre än dess verkliga innehåll och för dylika fel äro derstädes stadgade så progressiva böter, att fartyget i förevarande fall skulle betala icke mindre än 153,491 francs. Lyckligtvis hade de förenade rikena en minister i Madrid, som genast kunde protestera och äfven fick fartyget befriadt från det ådömda bötesbeloppet. Jag skulle kunna åberopa flere liknande exempel och vågar påstå, att en minister, som sköter sin tjenst ordentligt, vid många tillfällen kan inbespara hemlandet mycket mer än sin aflöning.

Samme talare påpekade särskildt flera beskickningar, hvilka skulle kunna indragas. Han började med Konstantinopel, der han ansåg en generalkonsul göra tillfyllest.

Då jag sjelf varit minister i Konstantinopel, kan jag upplysa den ärade representanten, att Turkiska regeringen icke erkänner generalkonsuler såsom representanter der för främmande makter och att de konsuler, som der finnas, äro endast tjenstemän under legationerna. Förnämsta anledningen härtill är, att i Konstantinopel de utländska beskickningarne utöfva jurisdiktionen öfver de respektive ländernes undersåtar. Vi kunna således icke öfverlemna beskickningen i Konstantinopel till en generalkonsul, utan måste der hafva en diplomatisk tjensteman. Sverige-Norge har numera blott en ministerresident derstädes, ehuru de fleste andra länder der äro representerade genom envoyéer eller ambassadörer. Äfven vi hade för några år sedan en envoyé derstädes, men till vinnande af besparing förändrades platsen till ministerresident, hvarigenom vanns årligen 8,000 R:dr. Men att göra en ytterligare förändring, så att ingen diplomatiska tjensteman utan endast en generalkonsul skulle representera vårt land, är omöjligt af det skäl, jag nyss nämnde.

Den ärade talaren framställde en önskan att få en diplomat anställd i Alexandria, men han blef mig svaret skyldig huru dermed skulle tillgå, ty uti Alexandria finnes icke någon suverän och der kan således icke mottagas diplomatiska sändebud, endast konsulattjenstemän. Han nämnde äfven Athen. Indrages beskickningen derstädes, så uppstår — som jag redan nämnt — en besparing af 2,000 kronor. Men derigenom fylles icke mycket af de 57,800 kronor, hvarmed Utskottet vill minska hufvudtitelns totalsumma. Äfven beskickningen i Haag ansåg han kunna indragas. Vårt land har en ministerresident med ena foten i Haag och den andra i Brüssel. Holland och Belgien äro likväl tvenne konungariket, som hafva sina särskilda ministrar hos oss, men Sverige-Norge nöjer sig att hålla en minister för dem båda. Äfven der hafva vi betydlig handel och ministern är ofta till stor nytta för bevakandet af dess intressen. Helt nyligen förekom en fråga af mycket ömtålig natur, hvilken jag hoppas numera — tack vare ministrarnas verksamhet i Haag — fått en tillfredställande lösning.

För att visa att icke Sverige har något ovanligt stort antal diplomatiska sändebud i jmförelse med andra makter af andra och tredje ordningen, vill jag nämna att Belgien, som ofta blifvit framhållet såsom ett land särdeles sparsamt i diplomatiska utgifter och som borde tjena oss till mönster, icke blott har diplomatisk beskickning på alla de

ställen. der Sverige-Norge har sådan anställd, utan derutöfver jemväl i Würtemberg, Brasilien, Kina, Schweiz och i Rom hos Påfven. Belgien håller dessutom en envoyé i Holland, då Sverige derstädes är representeradt af — så att säga — en half ministerpresident. Belgien har envoyé i Grekland, der vi endast hafva Chargé d'affaires. Likaså håller Belgien envoyé i Spanien, der vi endast hafva ministerresident och i Japan, der vi blott hafva generalkonsul samt en diplomat i Konstantinopel af högre rang än vårt sändebud. Således håller Belgien diplomatisk beskickning på fem platser mera än vi och på fem andra ställen diplomatiska tjenstemän af högre grader än våra.

En annan makt, som icke kan räknas till de stora, nemligen Portugal, har ministrar så väl på alla ställen, der Sverige-Norge har sådana, som också i Brasilien, Kina, Schweiz, Holland, hos Påfven.

Hvad angår samme talares anmärkning, att vi ännu sakna generalkonsul i Newyork, är det visserligen sannt att vi sakna aflönad generalkonsul der på platsen, ehuru det för en tid sedan bestämdes, att generalkonsulstjenst med ganska hög aflöning skulle derstädes inrättas. Men det gäller om konsulatsplatser detsamma som om många andra befattningar, att de bero på person. Kan man erhålla lämplig person, så skötes konsulatet ofta lika bra af en icke aflönad konsul som af en aflönad. När nu ifrågavarande konsulatsplats skulle tillsättas, då befanns att vice konsuln i Newyork, en norrman, var den lämpligaste såsom både skicklig och omtyckt af så väl af norrmän som svenskar. Men han är köpman och får såsom sådan jemlikt gällande föreskrifter icke vara aflönad konsul, och då han ej ville nedlägga sin rörelse för att mot åtnjutande af den bestämda lönen, om jag minnes rätt, 24,000 kronor, antagas som aflönad konsul, voro alla vederbörande myndigheter, öfverens om hans utnämmande utan aflöning, och för min del kan jag icke finna det annat än fördelaktigt, att de 24,000 kronorna blifvit besparade då tjensten ändå lika väl skötes.

Herr Friherre John Ericson: Först ber jag få erinra, att, då den förändrade posteringen af anslagsbeloppen inom tredje hufvudtiteln för några år sedan företogs, Riksdagen icke allenast åsyftade indragning af mindre nödiga ministerposter, utan äfven afsåg att få — så att säga — en annan anda gällande inom denna gren af förvaltningen. I våra dagar ställas helt andra fordringar på ett lands uländska representation än under förgångna tider. Det var förr mera en representationi hofven emellan, nu deremot en representation både hof och folk emellan. Man fordrar numera icke allenast att sändebuden skola upprätthålla landets värdighet, utan äfven aktgifva på alla för hemlandet vigtiga ekonomiska förhållanden i de länder, dit de skickats, och derom lemna rapporter. Här föreligger således en betydande skilnad mellan förr och nu, och vi hafva äfven haft sändebud hos främmande nationer, hvilka hyst en sådan nyare uppfattning af diplomatiens bestämmelse, hvilket också af landet tacksamt erkännes. Vid grupperingen af tredje hufvudtitelns siffror har således under senare tider tagits hänsyn icke endast till sjelfva penningebeloppets storlek, utan äfven mer och mer gjort sig gällande den uppfattningen, att landet vill se en mera praktisk effekt af sin representation

i utlandet. Det är mig obekant, om våra sändebud i allmänhet hemskicka rapporter med afseende å alla de omständigheter angående de respektive ländernas ekonomiska, merkantila och industriella förhållanden, som för vårt land kunna vara af intresse, men hvad jag vet, är att dessa rapporter åtminstone endast undantagsvis komma till allmänhetens kännedom och i händelse dylika rapporter hemskickas lika sällan som de komma till allmänhetens kännedom, så tror jag icke att vår utrikes representation fullgör nutidens fordringar i berörda afseende.

Stats-Utskottets ledamöter hysa den bestämda öfvertygelsen, att Hans Excellens utrikes-statsministern vill reformera den förvaltningsgren, som står under hans chefskap, på sådant sätt, att den må blifva för landet af så mycket gagn som möjligt. och Stats-Utskottet har tillika trott, att det icke vore utan sin vikt, om Herr utrikes-statsministern härvid finge stöd af representationen, ty det är allmänt bekant, att icke inom något annat område göra sig gällande så många gamla bruk och vanor, som just inom beskickningsväsendet. Dessutom är säkert att i förslaget icke ligger något slags misstroende mot Utrikesministern, utan att tvärtom både landet, representationen och Stats-Utskottet äro öfvertygade, att ingen är mera lämplig än den nuvarande innehafvaren af utrikesministerportföljen att åstadkomma de nödiga reformerna, då Riksdagen dervid gifver honom stöd.

Herr Key: Herr utrikes-statsministern nämnde att han beklädt ministerposten i Konstantinopel och meddelade onekligen märkliga upplysningar om de turkiska förhållandena med afseende å främmande makters beskickningar derstädes. Hans Excellens framhöll tillika nyttan för vårt land af diplomatiska sändebud i främmande länder och jag anhåller att få supplera hvad han af lätt begripliga skäl uraktlät att omtala — nemligen huru stor nytta en minister särskildt i Petersburg verkligen både kan göra och har gjort. I så fall medgifver jag, att det finnes förhållanden, der en minister har utträtt mycket, men då Herr Utrikesministern exempelvis anförde Belgien i motsats till vårt land och omnämnde att det landet håller en särskild minister hos Påfven i Rom, så vill jag anmärka, att den omständigheten icke är något skäl, tillämpligt på oss och våra förhållanden, ty som bekant är Belgien ett hufvudsakligen katolskt land och att det såsom sådant har ett sändebud hos den katolska kyrkans öfverhufvud, är icke underligt. Hvad åter beträffar Egypten, tror jag för min del att det ännu återstår att försöka om icke en förenad handels- och diplomatisk agent derstädes skulle göra nytta.

Med afseende å de stora maktpåliggande värf våra ministrar i allmänhet skulle hafva sig ålagda i de hufvudstäder, der de representera Sverige-Norge, ber jag att få meddela min enskilda erfarenhet. Jag har rest utrikes då och då samt dervid besökt Europas hufvudstäder. men oftast om somnaren funnit ministern borta, hemrest, som man svarat mig, under en eller flera månader på permission. Den omständigheten har föranlett mig tro, att dessa platser icke äro så särdeles maktpåliggande, då deras innehafvare under flera månader och kanske vid ganska kritiska tidpunkter kunna lemna de städer, der de blifvit placerade.

Slutligen tillåter jag mig erinra om en sak, som Hans Excellens icke

uti sitt förra meddelande vidrörde, nemligen pensionsstaten. Der tror jag att vi finna hufvudsakliga anledningen, hvarföre ministerstaten icke anses kunna nedsättas, emedan, om vi granska densamma, vi finna uppfördt såsom pensioner från ministerstaten ett belopp af icke mindre än 32,675 kronor samt såsom pensioner från konsulsstaten ett belopp af 18,550 kronor, hvilka siffror, som herrarne torde finna, representera icke obetydliga individer af tredje hufvudtitelns anslag i dess helhet.

Jag tog mig förra gången jag hade ordet friheten påpeka ett fall, der en pensionär efter 13 års tienstgöring tillerkänts en relativt hög pension af 1,600 kronor, och tror under sådana förhållanden, att äfven med erkännande af all den vikt, diplomaten ännu kan ega, äfvensom behovet af högre aflöning på de ställen, der ministrar äro nödvändiga för att representera vårt land, inskränkningar likväl kunna vidtagas på denna hufvudtitel samt att Stats-Utskottet således icke obefogadt fortfarande uppställt ett belopp af 40,200 kronor såsom tillfälligt anslag till öfvergående utgifter.

Jag yrkar fortfarande bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Jag trodde visserligen icke att jag ännu en gång i afton skulle komma att med något anförande besvara denna ärade Kammarer, men de tvänne siste talarnes framställningar och i synnerhet den näst sistes yttrande om den förändrade anda han ville införa inom Sveriges diplomatiska korps gifva mig en temligen osökt anledning att yttra några få ord i ämnet. Jag skulle mindre hafva fäst mig vid den nyss antydda omständigheten, derest icke den ärade talare, jag åsyftar, hade varit en framstående ledamot af Stats-Utskottet och således kan sägas i viss mån hafva i sin hand bestämmandet af det anslag, hvarom fråga nu är, samt derföre äfven måste i icke ringa mån bära ansvaret för det sätt, hvarpå den så kallade posteringen blifvit af Utskottet uppställd.

Jag vill då först och främst fråga den ärade talaren, hvad han menar med sin "förändrade anda", då han gör det omöjligt att införa en sådan genom att, i hvad på honom ankommer, ställa så till, att Kongl. Maj:t tvingas att till de diplomatiska anställningarne uppsöka personer, hvilka, om också icke härför lämpliga, likväl hafva den alldeles oeftergifliga egenskapen att besitta betydlig enskild förmögenhet för att derigenom kunna på ett värdigt sätt representera Sverige i utlandet. Eller kan man, med någon erfarenhet om de nu rådande prisförhållandena endast här i Sverige, föreställa sig, att en diplomat med familj kan lefva utomlands efter den i Utrikesministerns tabell intagna listan, eller, jag upprepar det, med någon erfarenhet om förhållande här i landet, tro att det är möjligt för en svensk minister i utlandet, exempelvis en så ytterst dyr ort som Berlin, att draga sig fram med ett anslag af 45,000 R:dr om året — och till denna ringa summa har ju, hvad denna sändebudsplats angår, Hans Excellens utrikes-statsministern nedsatt sina anspråk, för att få de obevekliga siffrorna att gå ihop. Men det är icke nog härmed; härigenom tillfredsställas icke anspråken inom en viss del af Stats-Utskottet, utan det skall finnas ytterligare en sväfvande summa, som omöjliggör all tanke på en oeftergiflig och nödvändig lönetillökning. Detta förefaller sig så mycket besynnerligare, som åtminstone de två eller tre

af Stats-Utskottets ledamöter, hvilka här yttrat sig emot Kongl. Maj:ts, af Hans Excellens utrikes-statsministern tillstyrkta framställning, i särdeles smickrande ordalag talat om hvad han på en svensk ministerpost i utlandet förmått verka. Den nödvändiga konsekvensen af dessa vackra, efter min åsigt äfven fullt berättigade talesätt, synes mig hafva varit att visa honom i hans nuvarande ställning ett tillbörligt förtroende genom att bevilja det anslag, som Kongl. Maj:t begärt; men man tvingar i stället Kongl. Maj:t till att icke kunna följa grundlagens föreskrift att företrädesvis efter förtjenst och skicklighet besätta dessa platser och klagar på samma gång öfver, att dessa diplomater i utlandet icke uppfylla sin skyldighet, på sätt som vederbör — detta hafva åtminstone några talare här i afton antydt utan någon, som jag tror, synnerligen faktisk grund. Man sätter denna stat på förknappning för att — jag upprepar det — inskränka Kongl. Maj:ts val inom antalet af så få personer som möjligt och tvinga honom att ovilkorligen hänvända sig till sådana, som för äran af att representera Sverige äro i tillfälle att ärligen kunna uppoffra en betydlig del af sin enskilda förmögenhet. Det är en besynnerlig strömning, som dock icke alls är ovanlig inom det svenska samhället, att, på samma gång man står öfver det stora rum, vi intaga bland nationerna — vi hafva t. ex. låtit representera oss vid expositioner o. s. v. och der, efter hvad våra tidningar försäkrat, gjort oss högst bemärkta — man, detta oaktadt, anser sig kunna under nuvarande förhållanden indraga en och annan diplomatisk post, på det att man åtminstone här och der må kunna lefva i en i lycklig okunnighet om att, detta landet, vårt fädernesland, finnes.

Det gifves dessutom en annan omständighet, som, så vidt jag kan erinra mig, ännu knappt blifvit under diskussionen vidrörd. Vi hafva ett brödraland, Norge, hvilket äfven vill blifva representeradt i utlandet och som har sina anspråk derpå, anspråk som möjligen en eller annan gång kunna komma i en viss kollision med våra egna, men hvilka utrikesministern, såsom äfven Norges utrikesminister, icke kan lemna obeaktade. Men dessa anspråk är det för oss Svenskar icke alltid så lätt, som man skulle tro, att rätt uppskatta. Jag sjelf t. ex. har tillförene ansett ministerposten i Madrid mindre nödig, men på senare tider, till följd af den erfarenhet, jag genom min embetsställning varit i tillfälle att inhemta, funnit den högst nödvändig; och jag tror, att våra Norske bröder aldrig skola medgifva dess indragning, ty de hafva der ganska betydande intressen att bevaka, hvilket icke i lika mån är förhållandet med Sverige.

En ärad talare har, oaktadt de af Herr utrikesministern lemnade upplysningar, för andra gången upprepat sin anmärkning mot regeringen för dess förmenta uraktlåtenhet att anställa en diplomatisk agent i Alexandria. Huru den ärade talaren kommit på den tanken, kan jag icke fatta. Meningen skulle för öfrigt väl vara, att agenten borde auställas i Kairo, ty der är khedivens residens, och det är ju hos honom, som den ifrågasatta nya diplomaten skulle ackrediteras. Föreställde sig den ärade talaren, att denna post är nödvändig för vår handelsförbindelse med Egypten och vill han på den grunden placera agenten i Alexandria och ej i Kairo, så gjorde han sig skyldig till ett litet misstag;

ty vår handel på detta land, som aldrig varit särdeles betydande, har under de senare åren alltjemt aftagit och är numera högst inskränkt. Anställandet af en diplomatisk agent i Egypten, om något sådant kunde komma i fråga, skulle således egentligen icke vara någonting annat än en artighetsbetygelse, utvexlad mellan Sverige och Khediven.

Jag förutsätter mig, att tillräckliga skäl blifvit af Hans Excellens utrikesministern anförda för önskligheten eller till och med nödvändigheten af den ifrågavarande summans uppförande på fast stat, då man kan vara öfvertygad om, att summan omöjlig kan underskridas, men väl ovilkorligen till följd af omständigheternas tvång förr eller senare måste höjas; och jag yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet.

Herr Grefve Sparre: Då jag begärde ordet, gjorde jag det endast af det skälet, att jag önskade, det någon annan talare än Hans Excellens utrikesministern skulle i denna Kammare taga Kongl. Maj:ts proposition i försvar. Sedan dess har äfven en talare yttrat sig i samma anda som Hans Excellens utrikesstatsministern; och jag kan således fatta mig mycket kort.

Jag håller Stats-Utskottets Herrar ledamöter räkning därför, att de i allmänhet med afseende på de betydande utgifter, som förestå oss, prutat litet på budgeten. Vår närvarande finansiella ställning är visserligen vacker, men vi måste vara beredda på mindre goda tider; och det är således, i min tanke, icke, tvifvelaktigt att Utskottet här vid lag följt en riktig och sund grundsats. Men härom är det i sjelfva verket icke frågan, hvad nu förevärande anslag beträffar. Stats-Utskottet har tillstyrkt Riksdagen att bevilja de 40,200 kronorna, som Kongl. Maj:st begärt, men endast såsom ett "tillfälligt anslag till öfvergående utgifter", således under förhoppning att anslaget skall kunna indragas; och det är häri, som Utskottets förslag skiljer sig från Kongl. Maj:ts. Men hafva vi då verkligen någon anledning att hoppas på en sådan indragning? Har icke Hans Excellens utrikesministern förklaradt, att denna indragning är alldeles omöjlig? Och hafva vi förtroende för honom, manne icke denna förklaring är alldeles tillräcklig för att kunna förmå oss att bifalla regeringens förslag? Men, har en talare sagt, anslaget borde uppföras under den af Utskottet föreslagna rubriken, för att derigenom åstadkomma en annan anda inom vår diplomati. Jag får i anledning häraf säga, det äfven jag för min del önskar att bland våra diplomater en anda måtte göra sig gällande, som öfverensstämmer med vår nuvarande ståndpunkt i det Europeiska statssystemet, det vill säga en sådan, som företrädesvis afser att tillgodose våra kommersiella intressen, vår samfärdsel med andra civiliserade nationer, de hufvudsakliga intressen som vi numera hafva att i främmande länder bevaka; men jag tror icke att det målet vinnes genom det medel, Stats-Utskottet här tillstyrkt. En annan ärad talare har sagt, att vi derjemte måste upprätthålla vår nations värdighet, och detta icke endast inför hofven, utan jemväl inför nationerna. Men vilja vi detta — och jag för min del instämmer härutinnan med honom — så är det icke skäl, i synnerhet efter utrikesministerns nyss lemnade förklaring — och vi måste väl löra tro hans omdömen i detta fall — att nedsätta anslaget. Låtom oss hus-

hålla här hemma i landet, inomhus så att säga, huru mycket som helst; jag är gerna med derom, ja mycket gerna, så snart det gäller besparingar, som kunna och böra göras, men då fråga är om att visa oss inför utlandet, då, mine Herrar, är jag icke med, ty jag anser det icke värdigt hvarken oss sjelfve med afseende på den ställning vi intaga i de skandinaviska länderna, eller den stat, som jemte oss deltager i kostnaderna för denna representation. Det har blifvit sagdt, och det torde ej kunna bestridas, att vår nuvarande utrikesminister så väl på sin förra post som på den nuvarande visat tillmötesgående och att han aldrig visat sig vilja gå i någon annan riktning än den vi önska, utan alltid arbetat för befördrandet af våra verkliga intressen i utlandet. Är det då väl rätt af oss att nu söka visa honom en annan väg, och kunna vi icke, om vi så vilja, visa honom den på något annat sätt, än genom att indraga detta anslag, hvarigenom för befördrandet af landets kommersiella intressen i främmande länder ingenting vinnes, men svårigheter tvärtom uppstå att i dessa länder på ett värdigt sätt representera vårt eget. Jag tillstår visserligen, att äfven jag någon gång haft den tanken, att ministrarne på främmande orter ej hade så mycket att göra; men jag har af Hans Excellens utrikesministerns anföranden här i afton blifvit öfvertygad, att de, om de också, som man säger, icke hafva sysselsättning från morgon till qväll, dock vid många tillfällen äro af mycket stor nytta. Vill man att vår handel på utlandet skall förkofras, vårt deltagande i den stora världshandeln tillväxa, att våra representanter på främmande orter skola kunna upprätthålla vårt lands anseende och göra sin röst gällande, så måste man ock sätta dem i tillfälle att på ett landet värdigt sätt derstädes kunna uppträda.

Beträffande pensionsstaten skulle jag deremot, i likhet med de af Stats-Utskottets ledamöter, som här yttrat sig, önska någon förändring; en eller annan post af denna stat synes mig verkligen -- jag vill icke neka det -- med nog frikostig hand utdelad. Men denna sak kan icke afhjelpas i ett ögonblick. Hvad angår anslaget i dess helhet, är det, som nämnt, i min tanke alldeles obestriddigt att de ökade anspråken, de ökade lefnadskostnaderna här i Sverige äfven i andra länder gjort sig gällande; prisstegringen utomlands är i samning lika oerhörd som här i landet, allting här der, alldeles som hos oss, blifvit mycket dyrare än förr, ej endast i Paris, utan äfven i Wien, Berlin med ett ord i nästan alla Europas hufvudstäder. Under sådana förhållanden kan det ej vara rätt och billigt att minska anslaget till denna stat, i synnerhet då alla andra embets- och tjenstemäns löner ansetts så otillräckliga, att ett särskildt så kalladt dyrtidstillägg för dem vore af nöden. För min del är jag öfvertygad att Hans Excellens utrikesstatsministern beträffande pensionsstaten skall visa samma tillmötesgående mot de önskingar, hvilka här blifvit från mer än ett håll uttalade, som han visat i så många andra afseenden; men må vi icke begära detta tillmötesgående på sådant sätt, att vi nedsätta ett anslag, han förklarar för alldeles nödvändigt, så vida detsamma skall uppfylla det dermed afsedda ändamålet.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr A. Rundbäck: Det är naturligt att jag, såsom representant

för några små småländska småstäder, icke gerna kan vara mycket bevärdad i de diplomatiska hemligheterna. Jag måste därför, för att kunna bestämman mitt votum i frågan, hysa förtroende till någon annan, som förstår de sakerna bättre än jag. Valet står då mig öppet emellan min granne här bredvid mig på smålandsbänken och Hans Excellens utrikesministern. Den förre har förklarat, att han under sina resor i utlandet i flera hufvudstäder försökt att komma i umgänge med våra diplomater derstädes, men icke lyckats. Häri ligger dock icke någon rekommendation för hans diplomatiska auktoritet, det bevisar på sin höjd endast en otur för den värde talaren att icke hafva under sina resor kommit i finare umgänge. Samma otur har han äfven i dag haft i sina diplomatiska funderingar. Sålunda har han föreslagit att skicka en generalkonsul till Konstantinopel, ehuru ingen sådan derstädes blir mottagen. Vidare har han velat sända en diplomatisk agent till Alexandria, hvilken icke heller der mottages, och slutligen har han nödvändigt velat att vi skola hafva en dyrt aflönad konsul i Newyork, fastän den, vi för närvarande hafva derstädes och som utmärkt väl sköter sin befattning, enträget undanber sig all aflöning. Att få höra dylika förslag till besparingar är visserligen, i synnerhet då de komma från en medlem af Stats-Utskottet, ganska roligt; men icke leda de precis till det å-yftade målet. Jag för min del måste därför vända mig med mitt förtroende till Hans Excellens utrikesministern. Jag har dessutom härtill en särskild anledning dels i de goda skäl, Hans Excellens anfört i sitt yttrande i frågan till statsrådsprotokollet, dels i det öfvertygande sätt, hvarpå Hans Excellens vederlagt de under diskussionen framkastade lösa påståenden, som hittills den ena riksdagen efter den andra framkommit från personer här i Kammarerna, hvilka göra sig min utaf att vara så kloka i allt hvad som rör de utrikes angelägenheterna, men som, då de råka ut för en ändå mera erfaren man, än de sjelfve anse sig för, snart visa sig vara föga mera försigkomna skolgossar än vi andra äro. Utrikesministern har hittills visat sig förtjent af vårt förtroende — flere talare från Stats-Utskottet hafva intygat detsamma — låtom oss därför äfven i handling visa, att vi anse honom förtjent deraf.

I förhoppning att så skall ske, yrkar jag för min del bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr O. B. Olsson: Hans Excellens utrikes-statsministern har förklarat, att, om Stats-Utskottets förslag i afseende på denna hufvudtitel skulle af Riksdagen bifallas, så skulle en brist af 57,000 R:dr i utrikesbudgeten uppkomma och att, om det af en annan talare gjorda yrkandet om indragning af en af våra ministerposter i utlandet antoges, en besparing af 6,000 R:dr skulle göras, men det oaktadt en ganska betydande brist förefinnas. Huru denna brist skall fyllas, kan jag visserligen icke föreslå, men vågar tro, att väsentliga besparingar skulle kunna göras i utgifterna för konsulaterna. Att denna tanke är riktig, vågar jag icke bestämdt påstå, men att den icke saknar all grund torde framgå af nedanstående siffror och Kommerskollegii embetsberättelse angående den utrikes handeln och sjöfarten under år 1871, således en icke synnerligen aflägsen tid. I

Helsingfors aflönades detta år den svenske konsuln med 2,650 riksdaler Hamburger-banko, eller 10,600 riksdaler, men hade icke under året mottagit eller afsändt flera än 65 fartyg och i hela distriktet 370. I Petersburg uppgick antalet ankomna och afgående fartyg till 411 och inom distriktet till 500; men konsulu derstädes hade ingen aflöning. I Köpenhamn underhöllo Sverige och Norge en konsul med 3,200 riksdaler Hamburger-bankos lön, eller 12,800 riksdaler, som visserligen under året haft att på platsen mottaga, 1,053 fartyg, men som utom denna lön på stat, uppburit lästafgifter till ganska högt belopp. I Archangel fans en konsul, aflönad med 2,500 riksdaler Hamburger-banko eller 10,000 riksdaler; antalet fartyg uppgick till 144 och i hela distriktet till 195. Konsuln i Odessa, som icke var aflönad, hade mottagit och afsändt från platsen 84 fartyg och inom hela distriktet 199, konsulu i Riga, ej heller aflönad, men haft att på platsen möta 444 och inom hela distriktet 548 fartyg skulle kunna åberopa flera andra exempel. I Malta fins en konsul med 8,000 riksdaler eller 2,000 riksdaler Hamburger-banko i aflöning, som under året ej haft att göra med flera än 10 svenska och norska fartyg, i Tunis en konsul med 6,000 riksdaler eller 1,500 riksdaler Hamburger-bankos lön och 5 fartyg att ombestyras, i Algier en konsul med 2,750 riksdaler Hamburger-banko, eller 11,000 riksdaler i lön, och 8 fartyg att behandla. Vid sådant förhållande tyckes det mig, som kunde åtskilliga förändringar och besparingar göras i denna stat; ty sådan den nu är, händer det ju ofta att på platser der de förenade riken Sverige-Norge drifva betydligt stor sjöfart finnes å ena stället en drygt aflönad konsul och å andra en sådau utan någon aflöning alls. Äfven finner man på flera platser konsulter med ganska stor aflöning, som endast hafva att möta ett fåtal fartyg, hvarföre deras konsulatbestyr måste vara mycket ringa. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena: En ärad talare på elfsborgsbänken, Friherre Ericson, vände sig med några vänliga ord till mig och yttrade att han ansåg, att jag skulle vara en lämplig person att börja bryta den diplomatiska etiketten och att häri skulle ligga en fördel för staten. Jag får i anledning häraf förklara, att jag tvärtom anser det af den allra högsta vikt för en stat, i synnerhet då han, såsom förhållandet är med Sverige, icke tillhör de allra mäktigaste, att *icke* bryta med den diplomatiska etiketten; ty det är just denna etikett som tillförsäkrar representanterne för *alla* stater samma aktning och samma behandling. Skulle vi deremot följa den ärade talarens råd, så tror jag, att vi sjelfva skulle blifva de förste, som finge ångra det.

Samme ärade talare yttrade vidare, att, om våra diplomater i utlandet skickade hem några rapporter rörande handelsförhållandena i det land, der de äro anställda, så fick man åtminstone här i landet ej veta af dem. Utrikesdepartementet låter dock hvarje år trycka en temligen tjock bok innehållande dylika rapporter från våra diplomatiska agenter — jag har just nu en sådan bok liggande här framför mig, den sist utgifna — och annonserar i alla större tidningar, att densamma är att i departementet erhålla gratis; men jag har med ledsnad sett, att den har så liten åtgång, att t. ex. af förlidet års upplaga endast sex exemplar blifvit

requirerade, en omständighet som åtminstone icke tyckes utvisa något stort intresse hos allmänheten för kändedomen om denna del af våra utrikes angelägenheter.

En annan ärad talare på calmarbänken, Herr Key, hvilken jag äfven får tacka för några särdeles förbindliga ord till mig, upptog ännu en gång frågan om anställande af en diplomatisk agent i Alexandria och slutade med att säga att, ehuru ingen diplomatisk beskickning nu funnes på denna plats, det dock kunde vara skäl att försöka dermed. Jag undrar dock, om han skulle vilja göra ett sådant försök, ty det skulle verkligen vara detsamma som en krigsförklaring från Sverige mot Turkiet. Egypten är nemligen, som bekant, ej en själfständig stat, utan ett lydland under Turkiet; och hos andra än *suveräna* stater kunna, enligt den nu gällande internationela rätten, dylika sändebud ej anställas. En diplomatisk agent i Egypten skulle, vid sådant förhållande, innebära en, åtminstone indirekt, krigsförklaring från vår sida mot Turkiet; och en dylik åtgärd skulle jag för min del icke kunna tillstyrka.

Samme ärade talare yttrade äfven, att våra ministrar i utlandet om somrarne ofta äro borta från sina platser och återopade som bevis härför sin egen erfarenhet under sina utländska resor. Jag erkänner att så är förhållandet; de fleste af våra ministrar utomlands erhålla vanligen midt under sommaren permission på några veckor eller månader. Men långt ifrån att anse detta för oriktigt, uppmuntrar jag dem till och med till dylika permissionsansökningar; jag önskar nemligen att hvar och en af dem må blifva i tillfälle att emellanåt komma hem till Sverige, så att man icke må kunna säga att de stadna i årtal i utlandet utan att någonsin besöka sitt fädernesland, att de upphört att vara svenskar, att de icke längre känna till sitt eget land o. s. v. Det finnes dessutom i alla länder en tid af året, då så att säga en allmän ledighet från arbete i större eller mindre mån eger rum, då affärerna stå stilla, då representationen slutat sitt arbete och till och med regeringens egna ledamöter behöfva en liden tids hvila och rekreation; och då kunna väl äfven våra ministrar i utlandet behöfva någon ledighet. Legationerna stå ju i alla fall icke tomma; *chargés d'affaires* få då försöka sig, och de, som möjligen önska att utbyta våra ministrar mot *chargés d'affaires*, hafva ett tillfälle att öfvertyga sig om, huruvida de senare i allmänhet äro mera lämplige än de förre att representera våra intressen hos främmande stater.

Den ärade talaren vidrörde slutligen äfven pensionsstaten, mot hvilken han framställde åtskilliga anmärkningar. Jag vill visserligen icke taga i försvar alla de särskilda poster, som äro upptagne på denna stat, men tror mig dock böra fästa uppmärksamheten vid att våra diplomatiska tjänstemän, och äfven konsulerna, icke hafva samma tillfälle som de civile tjänstemännen här hemma att vid inträffande sjukdom skaffa sig vikarier, som sköta tjänsten för dem huru länge som helst, kanske i flera år. Om den diplomatiska agenten blifver sjuk, eller af ålder eller någon annan orsak oförmögen eller mindre lämplig för tjänstgöringen, så går det icke an att behålla honom kvar på platsen; han måste ersättas med en annan, som kan fullgöra tjänsten. Diplomaten står ensam derute i det främmande landet som representant af de förenade rikenas intressen, och på

en sådan plats går det icke för sig att hafva en person, som ligger till sängs hela året om eller icke alltid är fullt tjänstbar; han måste pensioneras. Och denna pensionering kan icke bestämmas efter olika grunder för Norge och för Sverige, ty diplomatién är gemensam för båda rikena, den måste bestämmas efter samma grund för Sverige som för Norge, nemligen det af Kongl. Majt. sanktionerade pensionsreglementet för de förenade rikenas representanter i utlandet. Hvad särskildt beträffar den af talaren åsyftade personen, som varit endast tretton år i tjänst, men ändå såsom talarens ord, om jag minnes dem rätt, föllö, fått en icke så liten pension, så kan jag nämna att denne man är 65 år gammal och, fastän han icke varit konsul i mera än 13 år, efter våra förhållanden här hemma pensionsmessig. Han hade sent kommit in på den bana han nu lemnat, och skulle han hafva tjänat qvar der, till dess han på grund af sin tjänstgöring blifvit berättigad till pension, så hade han fått tjänstgöra, till dess han blifvit mellan 80 och 90 år gammal; men man ansåg icke att han borde tjena längre än krafterna räckte och pensionerade honom derföre vid 65 års ålder, således ej förr än då han uppnått den vanliga pensionsåldern.

Hvad angår representanten på christianstadsbänken, Herr Ola Bosson Olsson, så har han fullkomligt missförstått mitt förra yttrande. Men då det icke torde inverka på afgörandet af den nu föreliggande frågan att upprepa för honom detsamma, så vill jag inskränka mig till att endast bemöta hans anmärkningar i afseende på konsulsstaten. Han ansåg först och främst, att, för bestridande af utgifterna under ministerstaten, betydliga indragningar skulle kunna göras på konsulsstaten. Den utvägen vore, jag medgifver det gerna, rätt beqväm, men den hade den stora olägenheten att vara helt enkelt omöjlig utan öfverträdelse af gällande föreskrifter för användningen af medlen; ty enligt dem får icke en enda skilling dragas från den ena staten för bestridande af utgifterna under den andra. Kunna indragningar göras på konsulsstaten, så komma de denna stat till godo, men kunna alldeles icke användas som ersättning för de 40,200 kronor, hvarmed Utskottet vill minska anslaget till ministerstaten.

Samme värde talare uppläste en del af den reservation minoriteten af sistlidne års statsrevisorer afgifvit i frågan om regleringen af konsulsstatens afföring. Reservanterne, hvaribland äfven den ärade representanten sjelf, hafva utgått från den synpunkten, att lönerna för de afförade konsulerna borde bestämmas efter antalet fartyg, som besökte de under konsulatet lydande hamnarne, och i sådant syfte upprättat en tabell, hvaraf talaren uppläste en del för att visa, det en sådan grund för afföringen nu icke är gällande. Det enda, som här vid lag kan förundra mig, är att någon af revisorerne någonsin kunnat komma på en sådan tanke. Jag skall straxt visa, huru orimlig den är. Hade den värde talaren sjelf eller någon annan af reservanterne velat hedra mig i Utrikes-departementet med en half timmas samtal i frågan, i stället för att sätta sig ned och skriva ihop denna långa reservation med alla dessa siffror och uträkningar, hvilka helt säkert kostat dem icke så litet tid och arbete, så är jag nästan öfvertygad att den aldrig hade blifvit skriven. Men kanske de finnas, som tycka att det är roligare att sätta

ihop ett sådant der opus, än att göra sig det besväret att begära upplysningar, som kanske skulle hafva haft till följd, att det aldrig kommit till stånd!

Jag har icke gjort mig besväret att kontrollera alla de i reservationen förekommande siffrorna och vill derföre endast fästa mig vid dem som återfinnas på sidan näst framför tabellen angående aflöningarne åt generalkonsulerne i Lissabon, Italien, Konstantinopel, Athen och Washington. Af dessa fem sifferuppgifter äro, såsom en hvar lätt kan öfvertyga sig om genom en jemförelse med bilagan N:o 2 c till Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof, ej mindre än tvänne oriktiga. Generalkonsuln i Konstantinopel, som tillika är ministerresident i Turkiet, är såsom generalkonsul ej, såsom reservanterne uppgifva, aflönad med 4,500 riksdaler Hamburger-banko eller 18,000 kronor, utan med 2,500 riksdaler Hamburger-banko eller 10,000 kronor, och generalkonsuln i Italien har ej, såsom envoyé och minister i Rom, hittills uppburit 4,100 riksdaler Hamburger-banko eller 16,400 kronor i lön, utan 4,700 riksdaler Hamburger-banko eller 18,800 kronor. Då utaf dessa fem sifferuppgifter tvänne äro uppenbart oriktiga, torde det vara ursäktligt, att jag ej kan hysa stort förtroende till de många siffrorna i sjelfva tabellen; men det kan för öfrigt för frågans bedömande vara alldeles likgiltigt. Jag öfvergår nu till sjelfva kärnpunkten af reservationen.

Reservanternes grundtanke är, som nämndt, att konsulernes aflöning skall bestämmas efter antalet fartyg, som besöka konsulatets hamnar. Följden häraf skulle blifva att de konsulter, som haft att mottaga det största antalet fartyg och således haft de största inkomsterna af skeppsumgälder, äfven skulle få de största lönerna, de deremot, som endast haft ett mindre antal fartyg och således ringa inkomster, de minsta. De senare kunde således få så godt som intet att lefva af, och det kan väl ändå icke vara meningen.

För att visa huru föga berättigade reservanternes anmärkningar äro, skall jag granska förhållandet med de af den ärade talaren främst uppräknade posterna. Tabellen börjas med generalkonsuln i Helsingfors, som uppgifves hafva en aflöning af 2,650 riksdaler Hamburger-banco. Denna första siffra är således oriktig och borde vara 2,500. Om antalet af våra fartyg, som besökte denna och öfrige hamnar inom distriktet är mindre än inom några andra konsulatdistrikt, finnes det andra och giltigare grunder för bedömandet af vigten och betydelsen af denna plats. Vi veta alla, hvilka nära band som under årunderaden förenat och ännu, om också ej så mycket som förr, förenar Finland med Sverige, huru många och stora enskilda intressen vi der ännu hafva att bevaka, hvilken mängd af landsmän vi der hafva, huru betydande handeln och samfärdseln med detta land änu i dag äro. Jag tror att vid sådant förhållande hvarje svensk måste önska att, såsom representant för vårt land inom Finland, ega en svensk embetsman och icke blott en köpman i Helsingfors. Der-näst i ordningen kommer Petersburg. Antalet fartyg var der stort, men generalkonsuln ej aflönad. Vi hafva den lyckan att i Petersburg ega en svensk generalkonsul, chef för ett af de förnämsta och mest ansedda handelshusen på platsen och svensk till själ och hjerta, ehuru född och uppfostrad i Ryssland hos fadren, som äfven var en utmärkt generalkonsul.

En

En man med hans anseende inom affärsverlden, med hans gästfrihet och välvilliga tillmötesgående mot alla landsmän torde svårligen kunna ersättas med en dit utsänd aflönad tjänsteman, som troligen komme att kosta 25 å 30,000 R:dr om året. Den nuvarande generalkonsuln kan ej blifva aflönad utan att nödgas upphöra med sin affärsverksamhet, något som han naturligtvis ej vill underkosta sig. Det skulle dröja många år, innan den nye generalkonsuln lärt sig ryska språket och skaffat sig samma relationer inom affärsverlden som den nuvarande oaflönade innehafvaren af platsen, hvars inflytande han troligen i alla fall aldrig komme att uppnå. Archangel nämndes dernäst, der vi hafva en aflönad konsul, men icke något stort antal fartyg. Men, mine Herrar! Archangel är en ytterst vigtig plats, om icke så mycket för Sverige, så dock för Norge. Det lärer väl icke finnas någon bland eder, som icke hört talas om att svårigheter tidtals uppstått mellan Norge och Ryssland, lätt förklarliga till följd af gränsförhållandena och de undantagsbestämmelser, som äro gällande för handeln och fiskerierna längs den nordligaste kusten. Ryssarne från trakten af Hvita hafvet hafva nemligen särskilda förmåner i afseende på handeln på norska kusten, och norrmännen på samma sätt i fråga om handeln på kusterna af Hvita hafvet. Det är därför för Norge nödvändigt att i Archangel finnes en ytterst vaksam, pålitlig och skicklig representant, som har ögonen med sig, är mäktig de båda språken och i grund känner de förhållanden, i hvilka alla dessa norska fartyg, som besöka hamnarne inom distriktet, till följd af nyss nämnda undantagslagstiftning, kunna råka. Att hafva en infödd norrman på denna plats, i betydelse jemförlig med många diplomatiska poster, är således för Norge af den allra största vigt. Men härför erfordras att konsuln skall vara aflönad af staten, ty hans inkomster af fartygen, som besöka distriktet, äro högst ringa, enär de flesta bland dem endast äro fiskarefartyg och till följd häraf erlägga endast obetydliga afgifter. Indrigas aflöningen från staten, skulle det därför för platsens innehafvare återstå så litet att lefva på, att det sannolikt blefve omöjligt att finna någon lämplig person, som ville mottaga befattningen; man blefve tvungen att vända sig till en köpman på platsen, hvilket åter skulle hafva till följd att de förenade rikena ej längre komme att representeras af någon af deras egna landsmän, ty i Archangel lärer hvarken finnas något svenskt eller norskt handelshus.

Jag har inskränkt mig till dessa tre fall, såsom de i främsta rummet af talaren anförda, och vill icke trötta Kammarerna med en granskning af alla de öfriga, ehuru de utan svårighet skulle kunna vederläggas med lika goda skäl.

Öfverläggningen förklarades slutad. I enlighet med de meningar, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan, som jemväl på yrkandet att, med afslag å berörda hemställan, för så vidt den rörande ifrågavarande moment skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställning, samma nådiga framställning måtte oförändrad bifallas. Herr Talmannen fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Votering blef emellertid ö gärd, med anledning hvaraf, och efter fattadt beslut att bifall till Ut-

skottets förslag finge uppställas såsom ja-proposition, en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes, justerades och anslogs.

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt under Litt. a i dess utlåtande N:o 15,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, för så vidt den rörande ifrågavarande moment skiljer sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställning, bifallit samma framställning oförändrad.

Omröstningen företogs och visade 68 ja mot 91 nej; och hade Kam-maren alltså beslutit i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Litt. b.

Bifölls.

Den vid utlåtandet fogade tabell lades till handlingarne, med förbehåll om den ändring deri, som blefve en följd af Kammarens i afseende å mom. a fattade beslut.

§ 6.

Förekom till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 11, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1876 års verldsutställning i Philadelphia.

Ordet begärdes af

Herr Statsrådet Bergström, som yttrade: Uti det föredragna betänkandet har Stats-Utskottet ansett sig icke kunna biträda förslaget om Sveriges deltagande i utställningen i Philadelphia, utan hemställt, att Kongl. Maj:ts nådiga framställning icke måtte af Riksdagen bifallas. Då jag nu går att framställa yrkande om afslag å detta Stats-Utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, vill jag icke inlåta mig på någon kritiserande och genomgående granskning af de skäl, Utskottet anfört till stöd för sitt afstyrkande utlåtande, utan låta dessa skäl gälla hvad de kunna. Jag underlåter så mycket hellre en sådan granskning, som det visat sig, att derigenom ofta framkallas bitterhet hos den granskade och det i allmänhet icke är min mening att framkalla någon bitterhet i öfverläggningarne, allraminst i denna fråga, i hvilken jag tror att vi lugnt kunna utbyta och vexla skäl och åsigtter. Jag vill låta Utskottets tvekan att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition vederfaras all

rättvisa. Det kan med skäl sägas, och det torde också under fortgången af debatten möjligen blifva sagdt, att Kongl. Maj:t underlåtit framlägga en beräkning af de kostnader, som erfordras för Sveriges värdiga deltagande i expositionen. Jag vill härvid på förhand erinra att, så vidt Kongl. Maj:t skulle blifva i tillfälle att inom den tid, amerikanska regeringen begärt, eller inom den 4 Mars, lenna svar på hennes inbjudning, det icke varit möjligt att företaga en sådan beräkning, äfven om materialier dertill hade varit att tillgå. Men liksom Utskottet sjelf erkänt, att beloppet af kostnaden icke kan med någon säkerhet beräknas, så får jag tillstå, att jag icke anser det möjligt att uppgöra en noggrann och tillförlitlig beräkning deröfver, förrän en komité blifvit tillsatt och möjligen också en af hennes medlemmar, såsom amerikanska regeringen föreslagit, afrest till Philadelphia för att på stället taga kännedom om der gängse prishållanden, såsom platsbyror m. m. dylikt. Att af representationen begära förslagsanslag, är en grannliga sak, och jag vet särskildt, att denna Kammare icke gerna beviljar sådana anslag; men det ligger i sakens natur, att ifrågavarande anslag måste blifva ett förslagsanslag; hvadan nödigt är att kostnadsberäkningen blifver uppgjord med så stor noggrannhet som möjligt, så att anslaget må så litet som möjligt öfverskridas. Dessutom antog regeringen, som fann det nödvändigt för Sverige att deltaga i denna utställning, att kostnaden icke skulle kunna blifva så stor, att landet icke förmådde bära densamma.

Jag håller före, att det knappast varit möjligt för regeringen att afslå inbjudningen, och ber att nu få framställa några synpunkter, hvarur frågan, enligt regeringens åsigt, kan och bör betraktas. Jag torde då först få erinra, att det finnes förmåner och fördelar af en så immateriel beskaffenhet, att värdet af deras tillgodonjutande icke kan uppskattas i kronor och ören; och ett sådant fall är verkligen, enligt min åsigt, här för handen. Men äfven i materielt hänseende torde det icke vara likgiltigt, om Sverige deltagar i denna utställning eller icke. Alla myndigheter, hvilka yttrat sig i frågan och som hvar och en i sin måå kunna anses som målsmän för den svenska industrien och de svenska näringarne, hafva påpekat vigten utaf att vi icke uteblifva vid detta täflingsmöte. Af erfarne affärsmän har jag hört yttras, att det svenska jernet håller på att utträngas från den amerikanska marknaden; det kunde derföre äfven af denna anledning vara skäl att erinra nordamerikanarne om hvad vi på den fredliga utvecklingens område kunna åstadkomma. Och så är förhållandet i många andra afseenden. Jag vill icke tala om den smärta, de många tusental fordna svenska medborgare, hvilka funnit ett hem hinsidan verldshafvet, skulle röna, om de vid den allmänna täflingsfesten i det nya fäderneslandet skulle sakna sitt moderland.

Stutligen må det tillåtas mig att påpeka de skäl, som ur internationel synpunkt tala för att icke tillbakavisa den inbjudning, som utgått från Amerikas regering. Nordamerikanska kongressen har beslutit att, till frände af hundrade årsdagen af sjelständighetsförklaringen, inbjuda nationerna till en täflingsfest till fromma för freden, civilisationen och folkens inbördes vänskapliga beröring. Denna inbjudning har Nordamerikanska Förenta Staternas president låtit till Kongl. Maj:ts regering framföra så väl genom vår minister i Washington som ock genom amerikanske ministern härstädes,

med uttryck af amerikanska regeringens liffiga önskan om Sveriges deltagande i den tillämnade utställningen. Mellan Nordamerikas Förenta Stater och Sverige har, så långt mina historiska insigter räckta, aldrig rådt något ovänskapligt förhållande, tvärtom hafva dem emellan alltid funnits de största sympatier. Sverige var den andra staten i ordningen, som erkände Nordamerikas Förenta Stater såsom en sjelfständig nation, och sympatierna emellan de tvänne nationerna hafva sedan dess alltjemt vuxit. Jag har t. ex. hört personer, som lefvat inom regeringskretsarne i Washigton försäkra, att Sveriges sändebud der alltid intagit en framstående, exceptionel ställning, ingalunda betingad af vårt lands betydighet och maktställning. Vi veta ock, att i nordamerikanska senaten väckts fråga om, att den amerikanska ministerplatsen i Sverige skulle upphöjas till en gesandtskapsplats; och Herrarne torde kanske känna, att Nordamerikas nuvarande minister här i Sverige gör sig en ära utaf att studera vårt lands språk samt följa alla företeelser inom Sverige, de må tillhöra hvilket område som helst, med uppmärksamhet och derom underrätta sitt lands regering. Mången framstående medborgare i Nordamerika blickar tillbaka på vårt gamla land med samma känslor af intresse och deltagande, som i fordua tider medborgaren i en mäktig blifven grekisk koloni blickade tillbaka på den gamla moderstaden i det egentliga Hellas. Amerikas fornforskare studera med intresse lemningarne efter den svenska kulturen på Amerikas jord. Man har valt icke verldsstaden Newyork, utan Philadelphia till plats för expositionen. Med sådana förhållanden för ögonen skulle man nästan känna sig frestad antaga, det detta val utgör en den finaste courtoisie mot Sverige. Vi veta, att just trakten omkring Philadelphia är en för svenska minnen klassisk och helig mark. Ännu står vid Svenssonsgatan i Philadelphia en kyrka, kallad svenska kyrkan, som erinrar om den tid, då vi drömde vår korta stormaktsdröm, då vi diktade storverk. Så stora sympatier böra icke förspillas. Vi lefva lyckligtvis i det bästa förhållande till alla främmande makter och vi hoppas alla, att detta lyckliga tillstånd allt framgent måtte fortvara. Men hvem vågar i denna vexlingarnes verld förlita sig på de menckliga tingens oföränderlighet! Måhända skulle framdeles den tid kunna komma, då vi med glädje skulle se det väldiga stjernbaneret svaja bredvid den blå-gula flaggan. Här erbjuder sig ett lämpligt tillfälle för Andra Kammaren att tillgodose fosterlandets ära och intresse. Ytterst smärtsamt skulle det deremot vara för Kongl. Maj:ts regering att till den amerikanska nödgas frambära ett afslag å dess inbjudning; ty, huru än ett afslag komme att formuleras, skulle dock ur svaret framskymta, att väl Sveriges regering, men icke dess representation eller åtminstone ej Riksdagens Andra Kammare vore hugad att antaga den gjorda inbjudningen till deltagande i verldsutställningen i Philadelphia. Jag hyser dock den förhoppning, att Andra Kammaren, oakadt Stats-Utskottets afstyrkande utlåtande, skall lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Ett sådant bifall innebure äfven ett löfte å Riksdagens sida att sedermera bevilja de ytterligare anslag, som för ändamålet befinnas erforderliga; och ett sådant löfte, derest det nu, såsom jag hoppas, kommer att gifvas, skall — jag är derom förvissad — äfven i sin tid af Riksdagen blifva infriadt. Hvad på mig ankommer skall jag, så vida jag kommer att taga ytterligare

befattning med detta ärende, till nästkommande riksdag försöka att uppgöra en så noggrann beräkning som möjligt öfver det anslagsbelopp som för ändamålet ytterligare erfordras, på det att det statsanslag, som då kan komma att beviljas, ej måtte i någon nämnvärd mån behöfva öfverskridas.

Jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hedin: Herr Talman! Den hemställan, hvarmed Stats-Utskottets utlåtande slutar, har jag ej på annat sätt kunnat för mig förklara, än så, att en god och nyttig sak råkat komma i missbugg och blifva ett offer för Utskottets i öfrigt utan tvifvel lofvärda bemödande att, så vidt möjligt, inskränka den betänkligt utsvällande statsbudgeten. Om ett sådant sträfvande i och för sig är intet annat än godt att säga; — åtminstone skall jag blifva den siste som därför riktar något klander mot Utskottet. Men alltför ensidigt vidhållet, kan det komma att förhindra verkligt grundlig pröfning af förekommande frågor. Detta är just hvad som i detta fall synes mig hafva inträffat. Att Utskottet ej grundligt undersökt sjelfva saken, det röjer motiveringen i utlåtandet, såsom en granskning deraf skall visa. Jag går icke till denna granskning i någon mot Utskottet fiendtlig afsigt; men skyldig aktning för Utskottet bjuder mig att gifva fulla skäl för mitt yrkande om afslag.

Utskottet åberopar till en början Kommers-kollegii år 1872, med anledning af vårt då ifrågasatta deltagande i Wien-utställningen uttalade tvekan om gagnet af Sveriges uppträdande vid verdsexpositionerna. Denna tvekan stödde Kollegium bland annat derpå, att de stora utställningarne i allmänhet icke skola hafva lemnat oss i utbyte mot kostnaderna "någon nämnvärd materiel vinst". Mot detta påstående anför jag till svar endast den frågan: hur vet Kollegium det? Vidare menade Kollegium, att ett land, som vore arståndsatt att sjelf inbjuda till en verdensutställning, endast med en viss varsamhet borde besluta sig att deltaga i dem, som annorstädes hållas. Jag torde kunna tillåta mig att säga, att Kollegium här förfallit i en liten — vi kunna kanske kalla det — tankesvaghet. Euligt slutkonstens vanliga regler bör nemligen slutsatsen blifva jemnt upp motsatt: eftersom vi ej mäktat hos oss samla all verdens folk till täflan sins emellan och med oss, så låtom oss så mycket ifrigare omfatta tillfället att visa oss vid de utställningar, som de stora nationerna anordna. När Kollegium ytterligare tycks lägga en viss vikt derpå, att utställningarne förekomma i vidt skilda länder, så är detta blott en meningslös fras. Ty om något i världen, är väl handeln kosmopolit; icke äro våra handelsförbindelser begränsade inom en viss sammanhängande del af världen; de äro ju ganska betydliga med mycket affägsna länder, rätt obetydliga med åtskilliga närbelägna. Sådana voro skälen för Kollegiets tvekan; det medgifves måhända, att starka voro de ej. För öfrigt gällde ju detta tveksamma utlåtande en annan sak, än den nu ifrågasatta, det gällde utställningen i Wien. Om Utskottet anser Kollegiets meningar så viktiga, hvarför ej då gifva akt uppå, att Kollegium tillstyrkt deltagande i Philadelphia-utställningen, tillstyrkt det hvarom *nu* är fråga?

Vidare har Utskottet åberopat Kongl. Maj:ts år 1872, äfvenledes med anledning af den tillämnade utställningen i Wien, Riksdagen med-

delade något tveksamma betraktelser. Men trots all denna myckna tvekan beviljade ju 1872 års Riksdag icke mindre än 58,000 R:dr för expositionsändamål, nemligen enligt Kongl. Maj:ts förslag 30,000 för Wien-utställningen, 10,000 på enskild motionärs förslag till understöd för arbetares resor till utställningarne, 18,000 R:dr förslagsanslag, af Kongl. Maj:t begärda, för utställningen i Moskwa. Och, hvad mera är, men hvad Utskottet, eget nog, alldeles glömt bort, år 1873 beviljades för utställningen i Wien 100,000 R:dr; då var all tvekan borta hos Kongl. Maj:t, som begärde, hos Stats-Utskottet, som — bestående af samma 24 personer som nu — enbälligt tillstyrkte, hos Kamrarne, som beviljade anslaget. Således, om den nu förevarande frågan skall bedömas och afgöras efter precedensfall, så frågas: hvilketdera betydere mest, antingen det att man år 1872 var något oviss i hvilken utsträckning man borde underkasta sig uppoffringar för deltagande i Wien-utställningen, eller det att man 1873 icke hyste någon betänklighet? Naturligtvis lär det senare betyda mest, derest man ej påstår, att beslutet 1873 var en dumhet, men något sådant lär ingen påstå, liksom ingen nu lär önska, att vårt uppträdande i Wien vore ogjordt och kostnaden därför besparad.

Men låtom oss lemna hela denna fråga om utställningen i Wien! För Sveriges deltagande i den amerikanska utställningen tala skäl, som icke hade någon vigt i fråga om Wien. Om man företager sig att efter det sammanräknade in- och utförsels- eller hela handelsomsättnings-värdet ordna de i tab. N:o 6 af vår utrikes handels-statistik för 1871 uppräknade tretiofyra främmande stater eller länder eller grupper af sådana, med hvilka vi då stodo i handelsförbindelse, så komma de Förenta Staterna i det åttonde rummet, men de österrikiska staterna — i hvilkas hufvudstad vi dock nyligen med ej ringa kostnad deltog i en verdensutställning -- i det tjugondesjunde. Våra handelsförbindelser med Österrike representerades af en summa, stor 87,243 R:dr, men vår handels-gemenskap med Förenta Staterna af 12,751,310 R:dr. Handelsomsättningen mellan Sverige och Förenta Staterna var mer än fyra gånger större, än den mellan Sverige och Bremen, mer än dubbel mot den med Hamburg, dubbelt större än mellan Sverige och Friesland och bortåt dubbelt större än mellan vårt land och Preussen samt närmare en half gång större än handelsomsättningen mellan Sverige och Ryssland; den utgjorde tre fjerdedelar af handelsomsättningen mellan Sverige och Norge, drygt tre fjerdedelar af den mellan Sverige och Frankrike, understeg den med Belgien med blott 1 million och närmade sig den mellan Sverige och Holland på knappa 3 millioner när. Se vi särskildt på vår utförsel, så komma Förenta Staterna i sjettem rummet bland de tretiofyra. Och under sistlidet år hafva siffrorna höjt sig högst betydligt; enligt mig benäget meddelade uppgifter skulle ensamt utförseln från Sverige 1873 ha uppgått till nära nog in- och utförsels för år 1871 sammanlagda värde eller till elfva och en half million R:dr, oberäknadt att svenskt jeru till ett värde af 4 millioner anses hafva blifvit från England utfördt till Förenta Staterna.

Kanske skall någon svara, att några särskilda kraftansträngningar ej äro af nöden, då våra handelsförbindelser med Amerika redan äro så pass utvecklade, men deremot har jag tvänne erinringar. Först den, att

utsigterna till en vidgad marknad för våra alster äro större än i de flesta andra länder. Det är visserligen ej sant, såsom man någon gång sagt, att Förenta Staterna ej hafva någon annan historia än historien om deras utbredning från haf till haf, från Atlantiska oceanen till den stilla; men så mycket är sant i denna sats, att de äro och i hög grad bära prägeln af ett ungt land. Hvad detta betyder för varubytet mellan landen, är lätt insedt. Vi kunna i Förenta staterna iakttaga, efter en stor måttstock, detsamma som i mindre skala visar sig i våra yngsta län, nemligen en rask befolkningstillväxt, och denna betyder ökad efterfrågan å våra produkter, ökad i en grad — om vi sköta saken rätt — hvaremot endast Ryssland skall kunna förete en motsvarighet. Och för det andra ville jag påminna derom, att det ju icke är blott inför amerikanarne vi skola visa oss, ty till verldsutställningen kommer ju hela världen, och att äfven våra handelsförbindelser med helt andra delar af jordklotet, än Förenta Staterna, kunna komma att draga nytta af vårt deltagande i Philadelpha-utställningen.

Och det kan nu ifrågasättas, att vi skulle draga oss tillbaka! Det är möjligt, att ett af de stora landen kan utan men göra det, ty hela världen vet ändå, hvad England, hvad Frankrike betyda i industrielt hänseende. Vi deremot kunna det ej utan fara att blifva glömda, att förlora det goda namn och rykte såsom industriidkande nation, som vi småningom sedan tjugu år tillbaka förvärfvat, och sålunda till en del förspilla frukten af redan vid föregående utställningar gjorda ansträngningar.

Men utom den kommersiela, har frågan äfven en annan sida, den politiska. Förenta Staternas president har, som det heter i Kongl. Maj:ts proposition, låtit inbjuda alla folk att i utställningen deltaga till "fromma för freden, civilisationen och folkens inbördes vänskapliga beröring". En ädel tanke i vackra ord; men är den då också något mera än en illusion? Jag anhåller att få, så godt jag kan, besvara denna fråga. Utställningarne räkna, som bekant, ännu ej hundra års historia: den första hölls i Frankrike, i republikens år V. Utan tvifvel var hon ett stort faktum, men hvori såg samtiden hennes storhet? Derom upplyser oss ett cirkulär från franska republikens inrikesminister, i hvilket han framhöll såsom föremål för sine medborgares tillfredsställelse, att den franska industrien genom sina framsteg bibragte arffriendens, England, storhet ett kämbart hugg — ja, förklarade att detta första försök lagt i dagen, att Frankrikes manufakturer vore den arsenal, som skulle lemna de för England mest olycksbringande vapen. Sådan var uppfattningen på den tiden, att man — såsom Michel Chevalier, i den lysande inledningen till internationela juryns rapporter öfver sista Paris-utställningen, utbrister — af sjelfva industrien ville göra ett krigets och hämnens verktyg!

Hur fjerran stå vi ej från dessa tider och detta åskådningssätt, och hur hafva ej verldsutställningarne, såsom på en gång uttryck af och häfstänger för folkens solidaritet, medverkat till förvandlingen! Vi äro fjerran ej blott från de tretioåriga, utan ock från de sjuåriga krigens dagar: de gemensamma intressenas mer och mer finmaskade nät, som breder sig ut öfver jorden, tål allt mindre och mindre krigverkstygens ingrepp.

England och Förenta Staterna hafva också en gång, liksom England och Frankrike, önskat hvarandra allt ondt. Men dessa stora nationer, som ej länge sedan genom fördraget i Washington och skiljedomen i Genève gifvit menkligheten det i sitt slag största föredöme, skola nu i Philadelphia mötas till fredlig täflan och på hundraårsdagen af oafhängighetsförklaringen räcka hvarandra handen såsom bröder. Och från denna fridsfest, der en ny paragraf skrives i folkens heliga allians, vill man att vi skola vara borta — borta, för att bli glömda.

Utställningen i Philadelphia skall, såsom Utskottet anmärker, ega rum i en annan verldsdel. Ja väl, men på en plats som är gammal svensk mark. När William Penn började bygga Philadelphia, köptes ett stycke jord, mellan Delaware och dess biflod Schuylkill, af tre svenskar, bröder vid namn Svensson, medlemmar af den koloni, det Nya Sverige, som Gustaf Adolf påtänkt och som i drottning Kristinas dagar planterades på stränderna af Delaware. För etthundratjugufem år sedan berestes i naturvetenskapligt ändamål dessa nejder af Linnés lärjunge, Benjamin Franklins vän, ekonomie professorn i Abo och ledamoten af svenska vetenskapsakademien, Pehr Kalm. "Hela denna morgon", skriver han den 15 Maj 1748 under färden uppför Delaware, "hela denna morgon viste styrmanen, hvilken var född i Philadelphia, mig de ställen, hvarest svenskar ännu bodde". Der funnos då ännu svenskar af den första i Amerika födda generationen. I början af 1749 berättar professor Kalm om den utflykt han företagit, för att träffa den 91-årige Nils Göstafsson, som väl mindes den holländska tiden och som fört mycket timmer och bjelkar till Philadelphia, då det började byggas, och som hört sin fader och de andre berätta, huru de svenske nybyggarne voro utrustade, då de kommo till Amerika. Ännu på denna tid talades svenska språket, såsom Kalm intygar, somligstädes nästan fullkomligt rent. Vi veta ju ock, att för mindre än 50 år sedan lefde och verkade ännu den siste från Sverige till de svenska församlingarne utsände presten; det var år 1831, han, högt aktad och ärad, vid 87 års ålder slöt sitt verksamma lif. Måhända står hon upprätt ännu i dag, Wicacos svenska kyrka i södra del af Philadelphia, den förmodligen äldsta, ännu til gudstjenst begagnade kyrka i vårt land, säger 1835 en amerikansk författare, på mödernets härstammande från en svensk kolonistfamilj.

Men dessa äro ej de enda svenska minnen på Amerikas jord, som vi skola gå att fira, genom att deltaga i utställningen, jag vill säga i den stora freds- och folkförbrödringsfesten i Philadelphia. Det gifves och andra, ej mindre kära för svenska sinnen. På den tid, då Kalm reste i Norra Amerika, hörde han många spå, att Englands kolonier "efter 30, 40 à 50 år torde utgöra ett särskildt konungarike, skildt alldeles från gamla England." Det dröjde, som vi veta, ej ens tretio år, förr än det förespådda särskilda riket kämpade sin oafhängighetskamp, och med den börjar den andra följden af Sveriges och Förenta staternes "sammanflätade minnen." Hvem bland oss känner ej, namnen Fersen och Stedingk — Fersen, som i Rochambeaus generalstab, såsom Lafayettes stridskamrat, häfdade den svenska krigaräran och af Washingtons hand mottog Cincinnatus-orden, Stedingk som, brigadchef i landstigningskorpsen

på grefve d'Estaings flotta, deltog i den vestindiska expeditionen och förde sina trupper till stormns mot Granadas och Savannahs fästen?

Och på detta vapenbrödraskap följde den politiska vänskapsförbindelsen mellan de båda nationerna, som sedan orubbad bestått. Sverige var en af de makter, som tidigast erkände den unga republiken; redan år 1783 slöts det första fördraget mellan vårt land och Förenta Staterna, tecknad af tvänne män, framför hvilkas namn inga titlar behöfvas, Benjamin Franklin och Gustaf Filip Creutz.

En tredje länk i kedjan bildade dels utvandringen, som åt ett så stort antal af våra landsmän beredt nya hem i Nya Verlden, dels också den ärofulla andel, svenske män tagit i den nu på Amerikas jord lyckligt fullbordade negerbefrielsens stora välsignade verk.

Skulle väl vi, som hittills deltagit i alla verldsutställningar, vi som senast gingo till hufvudstaden i de österrikiska staterna, med hvilka vi äga inga förbindelser, inga intressen gemensamma, och som ändå säkerligen icke skulle vilja hafva den uppoffring, detta kostat oss, besparad — skulle vi nu, just nu, vilja draga oss tillbaka, under förevändning af kostnaden, vi som tillföre för en kröningsambassad till Moskwa haft råd att utgifva 143,000 riksdaler banko? Detta är ju helt enkelt omöjligt.

Det är med uttalande af min erkänsla mot regeringen för det af henne tagna initiativ, som jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å Utskottets hemställan. Med glädje skall jag gifva min röst för den begärda summan.

I Herr Hedins anförande instämde Herr *Gumælius*.

Herr Friherre Fock: Herr Talman, mine Herrar! Det är verkligen en vansklig sak att våga uppträda efter båda de föregående talarne, synnerligast då man vill instänmma med dem, men jag har så länge deltagit i bestyret med utställningarne, att jag anser det för mig vara en särskild pligt att uttala min åsigt i denna fråga; och jag gör det äfven af det skäl, att jag för min del icke är sinnad att alldeles obetingadt tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, utan vid densamma har en mindre erinran att framställa.

Stats-Utskottet har afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och detta afstyrkande jemte det knapphändiga sätt, hvarpå hela saken blifvit af Utskottet behandlad, tyckes temligen påtagligt visa, att, såsom äfven af de förra talarne blifvit antydt, Utskottet icke riktigt gjort sig reda för saken i dess helhet. Att döma af betänkandet synes Utskottet i ej ringa mån underskatta betydelsen af dessa slags utställningar, och jag anhåller derföre att få med några historiska data söka ådagalägga den betydelse, som andra folk fästa vid dem. Den första industriutställningen anordnades, såsom redan af föregående talare blifvit nämndt, af franska direktorialstyrelsen år 1798. Detta är således industriutställningarnas födelseår. Sedermera pågingo de i allt mer och mer utvidgad skala först i Frankrike, der utställningar anordnades 1801, 1806, 1819, 1823, 1827, 1834, 1839, 1844 och 1849. Andra länder följde snart i spåren, Tyskland började år 1818, Ryssland 1825 och Sverige på 1820-talet. England dröjde längst; men då det slutligen vaknade, så skedde det på en-

gelskt sätt: det inbjöd hela den civiliserade världen till deltagande i en allmän internationel utställning i London 1851. Den beträdda banan fortsattes, såsom man vet, och Englands inbjudning besvarades med inbjudning till världsexpositionen i Paris år 1855, hvilken sedermera följdes af sådana i London år 1862, i Paris år 1867 och slutligen i Wien år 1873. Under tiden pågick med rastlös ifver arbetandet på utställningar i mindre skala. Jag vill i detta hänseende endast nämna förhållandet 1865, om hvilket år jag har särskild kännedom; då voro nemligen i Europa anordnade icke mindre än 32 större och några hundra mindre industriutställningar. För att kunna bedöma, huru dessa utställningar tilltagit i betydelse, vill jag nämna, att den första utställningen i Paris år 1798 var besökt af summa 110 utställare och det hela anordnad i en lokal, ungefär så stor som den sal, hvori vi nu befinna oss; att utställningen i London år 1851 var besökt af 14,000 utställare med en utställningsarea af 800,000 kvadratfot, att till utställningen i Paris år 1855 infunnit sig 24,000 utställare på en utställningsarea af 1,276,000 kvadratfot; och att utställningen i Paris år 1867, hvilken var besökt af 52,000 utställare, var anordnad på en yta af 7,258,000 kvadratfot, det är 135 svenska geometriska tunnland allt i afrundade tal. Jag känner icke förhållandet i dessa hänseenden med utställningen i Wien och kan således icke anföra det. Dessa siffror tyckas emellertid vittna om en annan uppfattning af industriutställningarnes betydelse än den Utskottet synes hysa.

Naturligen gör man sig den frågan, hvarföre dessa uppoffringar, dessa stora ansträngningar, hvad syfte, hvad ändamål hafva nationerna med de stora internationela utställningarne? Jag vill i korthet erinra om några sådana syften och på samma gång söka visa, huruvida dessa syften för oss kunna uppnås vid den nu ifrågavarande utställningen. Det närmast till hands liggande syftet med en industriutställning för utställare sjelfva är att få sina artiklar och varor bedömda och granskade af sakkunnige män från olika länder. Att detta låter sig göra i Philadelphia, der otvifvelaktigt vetenskapsmän, industriidkare och afnämare från alla länder komma att sammanströmma, är skäligen påtagligt; likasom, att det skulle vara af icke ringa intresse för svenska industrien, att t. ex. det svenska jernet der ställdes sida mot sida med Österrikes, Amerikas och flera andra länders jern, eller att alstren af den svenska och öfverhufvud hela den europeiska mera lugna och betänksamma maskin-industrien bringas till jmförelse med den djerfva och lifliga amerikanska. Utställningarne afse vidare att erbjuda tillfälle till studier för de industriidkare, som besöka dem; och ett bättre fält för dessa studier lär svärigen kunna uppvisas. Man skall kanhända säga, att det ju ingenting är, som hindrar oss att skicka dit industriidkare för att studera, men att vi derföre icke behöfva sända dit utställningsartiklar. Det kan visserligen både sägas och göras; men jag tror icke, att det är riktigt värdigt att på det viset vilja skörda frukterna af utställningen, utan att i någon mån bidraga till densamma, eller att det är lämpligt, att vi på detta sätt skulle uppträda såsom ett slags snyltgäster. Industriutställningarne lemna vidare en helgjuten bild af ett lands industri och utgöra derföre äfven en ganska god ledning för bedömandet af de åtgärder, som böra vidtagas för att afhjelpa hvad som någonstädes i sådant afseende brister. Ett slående exempel i detta af-

seende lemnar England, som på utställningen i London år 1851 lärde känna sin underlägsenhet på konstindustriens område och just med anledning deraf vidtagit kraftiga åtgärder till densamma upphjelpande.

I det Kommers-kollegii utlåtande, som af Utskottet blifvit anfördt, har äfven något ordats om biasigter med utställningarne. Jag vet icke, hvilka dessa biasigter skulle vara. En sådan har jag visserligen ofta hört uppgifvas, nemligen att utställningarne skulle vara så förträffliga för de städer och orter, der de blifvit anordnade, hvilka derpå skulle skörda stor vinst; men om en sådan afsigt verkligen funnits, så borde man för längesedan hafva kommit ifrån den; ty det har visat sig, att ännu knappast någon enda utställning i ekonomiskt hänseende burit sig, utan att här, lika väl som i de flesta andra fall, den som hjuder på kalaset, också får betala det; kort, penningarne räcka icke till. Jag förmodar, att man icke vill såsom biasigt betrakta den förbrödring och uppgörandet af de mångfaldiga slags förbindelser, som man genom och vid utställningarne söker åstadkomma, ty i detta afseende, i fredens intresse, torde utställningarne ofta verka lika mycket som de diplomatiska beskickningarne, äfven om dessas roll ej är väsendtligen förändrad.

Hafva nu de stora utställningarne lemnat några synnerliga resultat? I det förut åberopade yttrandet af Kommers-kollegium antydes visserligen, att ej några nämnvärda materiela fördelar vunnits. Jag hyser en annan åsigt och vill söka gifva skäl för densamma. Kasta vi blicken omkring oss och se den utveckling, som industrien vunnit under de sista 25 åren, så väcker denna utveckling med rätta vår beundran. Men hvad är väl orsaken till denna utveckling? Naturligtvis icke industriutställningarne, säger man. Nej visserligen icke ensamt. Orsakerna äro flera; de äro först och främst att söka i de exakta vetenskapernas tillämpning på industrien, uti de lättade kommunikationerna, i den friare handels- och näringslagstiftningen m. m. Ja väl! Men bestämdt lika säkert som det är, att det land skulle i industrielt hänseende gå tillbaka, hvilket i närvarande tid, med förbiseende af vetenskapernas vigt för industrien, försummade det tekniska undervisningsväsendet, eller som uraktläte att utveckla kommunikationerna inom landet, eller som, slutande sig inom sig själf, sökte ånyo omgifva sig med trånga handelsgränser; lika säkert är att det land, som numera undandrager sig deltagandet i de stora täflings- och studie-tillfällen, som industriutställningarne erbjuda, äfven snart skulle stå tillbaka i sin industriela utveckling. Såsom skäl *emot* deltagande i nu ifrågavarande utställning anföres äfven, att industriidkarne skulle vara trötta på de ofta återkommande utställningarne. Det är dock egendomligt, att deltagandet i dessa utställningar blifvit för hvarje gång allt mer och mer lifligt; och då fråga var att statsunderstöd ej skulle beviljas för Sveriges deltagande i 1873 års utställning i Wien, blef missnöjet bland industriidkarne deröfver allmänt; de beslöto att genom egna medel söka åstadkomma ett sådant deltagande; de kände då ej någon trötthet, ehuru Sverige året förut deltagit i tvänne utställningar, nemligen i Köpenhamn och Moskwa. Man skall kanhända anmärka det stora afståndet. Det är visst långt på kartan; men då hela vägen är öppen sjö, så blir frakten för våra artiklar, som skola föras till Philadelphia, sannolikt icke större än den uppgick till för de alster, som sändes till utställningen i Wien, hvilka

sistnämnda måste föras öfver Östersjön, omlastas i tysk hamn och vidare befordras på jernväg till Wien.

Men det förekommer dessutom några särskilda skäl, som tala för vårt deltagande i nu ifrågavarande utställning. Flera tusen af våra landsmän hafva i detta aflägsna land sökt sig ett nytt hem. Då dessa komma till utställningen och der få se alstren af vår industri, samt deraf erfaru huru deras gamla fädernesland gått framåt och förkofrats, skall icke aanblicken häraf återlifva kärleken till detta gamla fädernesland, som på sådant sätt sänder dem sin helsning? Skulle det icke vara skäl att befria dem från den smärtsamma känsla, hvilken de måste erfaru, om de funne den plats tom, som blifvit erbjuden deras forna hemland? Men framför allt böra vi ihågkomma anledningen hvarför denna utställning anordnas just år 1876. Inbjudningen är utgången från amerikanska fristaternas kongress genom deras president, och utställningen är afsedd att fira minnet af en bland senare århundradens största historiska tilldragelser, nemligen staternas sjelfständighetsförklaring. Mine Herrar! Statschefen i detta land är icke omgifven af ett lysande hof, till hvilket han kan inbjuda andra länders monarker eller deras ombud för firandet af stora nationela fester; och under sådana förhållanden synes det mig vara en särdeles lycklig tanke, att man der firar denna fest med en utställning företrädesvis af industriartiklar — af profven på den utomordentliga utveckling, som i detta land under det förflutna århundradet egt rum — och till deltagarne i denna utställning inbjuder alla länders industriidkare. För min del får jag uppriktigt förklara, att jag anser det vara alldeles otroligt, att samma representantförsamling, som för två år sedan beviljade medel för Sveriges deltagande i en utställning, hvartill inbjudningen utgätt från ett enskildt sällskap, och afsedd att fira Czar Peters födelsedag, att samma representantförsamling nu skulle vägra medel för Sveriges deltagande i en annan utställning, hvartill inbjudningen utgätt från nordamerikanska fristaternas kongress, och afsedd att högtidlighålla minnet af deras sjelfständighetsförklaring.

Men jag yttrade i början, att jag icke alldeles obetingadt vill tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och jag ber Herrarne ursäkta, om jag, för att förklara detta, återigen måste göra en liten afvikelse. Industriutställningarne äro af flera olika slag. Jag vill bland dessa erinra om trenne, som vi alla känna. Först provinsutställningarne, sådana de förekomma vid landtbruksmötena. Vid dessa är det klart och naturligt, att landskapet omkring söker att uppvisa alla prof af derinom förekommande industri så fullständigt som möjligt. Hvarje handverk, hvarje husflit exponerar der sina arbeten och derigenom åstadkommes äfven en trogen bild af proviusens utveckling. Vidare förekomma de nationela industriutställningarne, som anordnas af ett land särskildt eller af några närgränsande länder, såsom t. ex. utställningarne i Stockholm och Köpenhamn. Der uppträda landets industriidkare i sin helhet till täflan, och landets hela industri blir därför der i alla sina rikningar representerad. De stora internationela industriutställningarne kunna och böra icke vara detsamma. På dessa år det icke de särskilda industriidkarne, som uppträda, utan här är och bör det vara nationerna, som uppträda täflande med hvarandra, och därför bör äfven hvarje nation till en sådan utställ-

ning sånda hvad af dess industri är mest utmärkt, egendomligt och framstående. Jag har aldrig kunnat för mig egentligen förklara, hvarföre vi till de stora internationela utställningarne skola skicka åtskilliga finare artiklar, såsom suörmakeri- och broderiarbeten, konstgjorda blommor m. m. Sådana artiklar kunna visserligen i en och annan tidningsartikel blifva lofordade, ja till och med vinna ett och annat pris; men på utställningen i dess helhet komme de dock att bilda skuggorna på tafflan. Jag vill visst ej bestrida, att utmärkta artiklar af detta slag äfven här kunna förfärdigas, men de blifva då vanligen blott *expositions-artiklar*, de uppträda i en helgdagsdrägt, hvarmed de ej hafva råd att visa sig i hemmet. Dessa artiklar kräfa visserligen ej stor fraktkostnad, ehuru äfven i detta hänseende undantag finnas, såsom till exempel för musikaliska instrumenter; men deremot öka de arbetet och kostnaderna för utställningsmaterielen i en högst betydlig grad, och detta icke blott för staten utan äfven för enskilde utställare, som öfvertalas till deltagande.

På dessa skäl vågar jag för min del göra det yrkande — hvilket jag likväl gerna skall återtaga, i fall det icke vinner allmänt understöd — “att Riksdagen, med afslag af Stats-Utskottets hemställan, bifaller Kongl. Maj:ts nådiga proposition, men vid anmälan af detta sitt beslut i underdånighet anhåller, att Kongl. Maj:t åt den komité, som för ändamålet tillsattes, måtte uppdraga att vidtaga sådana anordningar, hvarigenom Sveriges industri på utställningen blifver representerad hufvudsakligen af de alster, som för denna industri äro af framstående betydelse, och med hvilka landet i större skala deltagar eller kan deltaga i världshandeln.

Herr Grefve Posse: Stats-Utskottet har tvekat att tillstyrka bifall till den föreliggande Kongl. propositionen, hufvudsakligast af följande skäl: först och främst derföre att någon utredning angående den effektiva kostnad, som för Sveriges deltagande i den i fråga varande världsexpositionen kunde vara att emotse, ännu icke vore uppgjord och förmodligen icke heller redan nu *kunde* vara uppgjord, till följd af den skyndsamhet som här vore af nöden att besvara den inbjudning som hit ingått från de Nordamerikanska Förenta Staternas president. Utskottet har föreställt sig, att den för ändamålet erforderliga summan möjligen kunde komma att blifva alltför stor i förhållande till det mål som äsyftades; och vidare har Utskottet äfven förnummit intryck deraf, att många industriidkare här i landet börjat blifva trötta vid de stora enskilda uppoffringar som drabba dem till följd af de, måhända väl ofta, återkommande verdensutställningarne. Dessa äro de hufvudsakliga anledningarne, hvarföre Utskottet, churu — jag erkänner det — med en viss tveksamhet, tillstyrkt afslag å den Kongl. propositionen. Jag finner emellertid nu, att det allmänna intresset för deltagande i denna utställning verkligen är större än Utskottet hade föreställt sig. Detta intresse har helt nyligen fått ett uttryck hos Medkammaren, hvarest den Kongl. propositionen blifvit till alla delar bifallen. Här i denna Kammare hafva af de föregående talarne redan så många och goda skäl blifvit framställda för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, att jag nödgas för min del erkänna mig vara öfvertygad om lämpligheten af att äfven denna Kammare till detsamma lemnar sitt bifall. Jag är förvissad derom att — för så vidt Kammarens

ledamöter, såsom jag förmodar, af de talare som förut yttrat sig blifvit öfvertygade derom att vårt lands intresse och ära kräfva vårt deltagande i denna utställning — då säger jag skall det helt säkert icke vara denna Kammare som vägrar att räkka en fredlig och vänskaplig hand till folken på andra sidan världshafvet.

Jag får alltså, med hemställan om ogillande af Utskottets utlåtande, yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, i öfverensstämmelse med det af Friherre Fock nyss formulerade förslag.

Herr *Törneblad*h, som härefter uppropades, förklarade sig afstå från ordet och instämma i Friherre Focks yrkande.

Herr *Key*: Det är i allmänhet en ganska tacksam roll för en talare att smeka nationaläran eller nationalfåfängan, då dessa göras till insatser i den sak varom fråga är; deremot har den talare en ganska otacksam uppgift, hvilken ej vid hvarje förekommande fall är redo att egna sin gård åt dessa "stormakter". Då jag emellertid icke blott inom afdelningen utan ock i Utskottets plenum deltagit i Utskottets beslut, och då jag, oakadt de vackra anföranden i ämnet, hvilka jag nu i afton varit i tillfälle åhöra, likväl ej känt mig fullkomligt öfvertygad om oriktigheten af Utskottets beslut, eller ännu mindre att detta beslut skulle vara så klandervärdt som man här velat antyda, så ber jag att för denna min åsigt få gifva några skäl.

Det är en allmänt känd och erkänd sanning, att dessa världsexpositioner hafva ett så stort värde, att jag ej mycket behöfver orda derom: de bidraga till att förena och förbrödra folken, de lemna tillfällen i stort till utbyte af idéer inom tankens område ej mindre än i olika former af konst och industri. Men om sålunda denna verdensutställningsidé snart sagdt ligger till grund för hela nutidens fredliga utveckling, så kan dock äfven af det bästa blifva för mycket; och jag vågar påstå att, om dessa expositioner hädanefter, såsom det vill synas blifva händelsen, återkomma hvart annat eller hvart tredje år, så kommer på samma gång äfven deras ändamål att förfelas. Folken böra genom dessa utställningar visa hvarandra hvad de ega nytt och bäst inom olika grenar af den mensklige kulturen; men detta förmå de icke göra, så fraut ej någon längre melantid får förflyta mellan hvarje sådan exposition, på det att folken må hinna dels att tillgodogöra sig lärdomarne från dea sistförflutna, dels ock bereda sig att vid en följande utställning kunna framvisa så rika frukter som möjligt af något nytt och stort och sant.

Då jag sålunda tror, att den satsen är fullt hållbar, att sjelfva den idé, som ligger till grund för världsexpositionerna, missbrukas, derest dessa komma alltför ofta igen, så anser jag ock det vara ett betänkligt missgrepp att efter så kort tids förlopp som tiden för expositionen i Wien 1873 redan nu nödgas bereda sig till en ny verdensutställning år 1876. Jag vågar äfven påstå, att Sveriges industriidkare, i stället för att klandra, snart sagdt skulle välsigna Riksdagen, om den genom att afslå den Kongl. propositionen skulle befria dem från det moraliska tvånget att deltaga i den förestående utställningen; ty, mine Herrar, våra industriidkare äro verkligen trötta af de ansträngningar och omkostnader de alltför ofta

under den senaste tiden nödgats underkasta sig för de många expositionerna.

Denna gång har regeringen vid framläggandet af sitt förslag förfarit på annat sätt än förut vid ett likartadt tillfälle. När fråga väcktes om Sveriges deltagande i utställningen i Wien, så begärde regeringen till en början blott en liten summa för ändamålet; och det var först efter det *Sveriges industriidkare sjelfva*, genom att sammanskjuta omkring 75,000 R:dr, hade visat ett verkligt intresse för den goda saken, som regeringen hos Riksdagen gjorde framställning om ett nytt större anslagsbelopp. Nu deremot har Kongl. Maj:t begärt 50,000 R:dr genast och endast till förberedande åtgärder för Sveriges deltagande i verdensutställning i Philadelphia, utan att man ens vet om Sveriges industriidkare äro villige att för ändamålet underkasta sig några uppföringar. De enda, som hittills hafva uttalat sig för saken, äro några auktoriteter, hvilka icke sjelfva deraf kunna få vidkännas något tryck, och de talare, som nu yttrat sig i ämnet men af hvilka möjligen de fleste icke på annat sätt än genom vackra tal här i Kammaren komma att bidra till det stora företaget. Såsom ett bevis på de svenska industriidkarnes trötthet vid dessa utställningar kan nämnas, att en stor del af de svenska expositionsartiklarne vid utställningen i Köpenhamn derstädes qvarlemnades efter utställningens slut för att sedermera derifrån direkte öfverflyttas till utställningen i Wien.

Det har visst icke å min sida varit någon afvoghet mot Amerika som dikterat dessa mina ord; tvärtom delar jag de sympatier som här blifvit uttalade för det stora landet och republiken på andra sidan oceanen, liksom jag ock hyser en liflig medkänsla af den djupa betydelsen i den hundraårsfest som detta folk inom kort ämnar fira. Men skulle åter den egentliga meningen å vår sida endast vara att vid detta tillfälle visa den stora republiken en särskild uppmärksamhet med anledning af dess hundraåriga tillvaro — hvarför i sådant fall icke lika gerna sända till amerikanska regeringen en ambassadör för att framföra en särskild lyckönskan från vårt adägsna land? Detta vore väl lika befogadt som att göra sådant vid många andra tillfällen, till exempel vid Kongl. kröningar och tronbestigningar.

För min del får jag säga, att jag lemnar derhän, huru stora kostnaderna kunna blifva för vårt deltagande i den förestående utställningen. Till förberedande åtgärder begäres nu 50,000 R:dr; huruvida sedermera för ändamålet kan komma att erfordras ytterligare en summa af 100,000 eller 500,000 R:dr, vet jag ej, men det vet jag, att i en fråga sådan som denna, der så många skäl finnas *för* och *emot*, underkastar jag mig viligt, om ej med nöje, det beslut som Kammaren kommer att fatta och skall äfven i detsamma deltaga, ehuru icke nu genom något yrkande i den ena eller andra riktningen; utan vill, först efter det under diskussionens fortgång visat sig ett allmänare intresse för regeringens förslag, frågå Stats-Utskottets hemställan.

Herr Adlersparre: Att göra ett ofrivilligt misstag är meniskt och förlåtligt, men att, sedan man blifvit gjord uppmärksam derpå, göra sig döf och otillgänglig för hvad som är rätt och klokt, det är nästan oförlåtligt. Här hafva tre talare med klarhet ådagalagt nödvändigheten

och nyttan af, att Sverige måste deltaga i den förestående verdensutställningen i Philadelphia; men det oaktadt få vi nu höra, att Stats-Utskottet varit i sin goda rätt och stödt sig på riktiga skäl, då det tillstyrkt afslag å den Kongl propositionen. Jag kan icke låta ett sådant uttalande passera obesvaradt. Jag tror, att Stats-Utskottet begått ett väsendtligt misstag i sin motivering. De invändningar, som blifvit gjorda mot utställningen i Wien och hvilka Stats-Utskottet anfört, hafva ingen tillämpning på detta fall. Wiener-verldsexpositionen påkom brådstörtadt, inom ett år efter expositionen i Köpenhamn, hvaremot här blir en mellantid af nära tre år från Wiener-utställningen till den ifrågavarande. Wiener-expositionen försiggick i ett land, som icke erbjuder någon nämnvärd marknad för våra produkter. Värdet af vår årliga export till Österrike är endast 24,000 riksdaler. Med Amerika är förhållandet helt annat, såsom en ärad ledamot af Kammaren nyss erinrat. Senaste årets export till Förenta Staterna var af nära 9,000,000 riksdalers värde. För våra industriidkare och fabrikanter skulle det vara af oberäknelig nytta och gagn för vårt land, att de finge på stället studera de amerikanska redskapen och verkstadsmaskinerna, och framför allt att se huru tiden användes vid arbetet. I detta hänseende blir ifrågavarande exposition af större nytta än någon af de föregående. Den politiska betydelsen af denna exposition, och våra egna historiska traditioner äro — på sätt jemväl af den ärade talaren här till venster visats — af den särskilda beskaffenhet, att det vore känslolöst af Sverige att afvisa den inbjudning, som nu för första gången tillsändts oss från den amerikanska kontinenten.

Att, såsom siste talaren yttrade, besvara inbjudningen med att skicka en ambassadör, vore uppenbarligen till ingen nytta, i jemförelse dermed att våra industriidkare sjelfve finge besöka utställningen.

Jag kan icke annat än till fullo instämna med den förste talaren, som yrkade ett obetingadt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Abraham Rundbäck: Sedan Stats-Utskottets ärade ordförande såsom sjelfskrifven representant föt Utskottets förslag sagt "concedo", så kan man fatta sig kort och jag skulle afstå från ordet, om icke en annan stats-utskotts-ledamot uppträdt till försvar för Utskottets hemställan. Han sade sig dervid intaga en ofördelaktigare ställning än andra talare, som sökt anslå nationalkänslan och nationalfäfan. Men här är fråga rätt och slätt derom, huruvida Sverige skall vara höfligt, då ett annat folk räcker det sin hand med en inbjudning. Samme talare förklarade vidare, att ett stort missgrepp låge deri, att amerikanska kongressen utsatt denna verdensutställning i Philadelphia att hållas inom så kort tid efter Wiener-expositionen. Jag ber härvid att få erinra, att för Amerika gäller frågan att fira en stor nationalfest; och att såsom fordom stora fester firades med tornerspel och dylika täflingar i krigiska idrotter, nu fira en fest sådan som denna genom täflingslekar, i hvilka människosullet har att ådagalägga sina kraftprof i fredens tjänst, det synes mig icke vara ett missgrepp utan det värdigaste sätt, hvarpå amerikanska samhället kan fira sin hundraåriga födelsedag.

Herr Key sade vidare, att våra industriidkare tröttnat vid att vara
med

med på dessa jemt och ständigt återkommande expositioner. Huru vet han det? En bland våra största industriidkare finnes bland reservanterna mot Utskottet betänkande, och alla auktoriteter, som i denna sak afgifvit yttranden och kunna anses för industriens målsmän, hafva tillstyrkt den Kongl. propositionen. Månne icke deras vitsord gäller lika mycket som den ärade talarens på calmarbänken?

Till slut kom denne högt ärade representant och statsutskottsledamot fram med ett förslag, som, bland allt det myckna lyckade han presterat, väl ändå var det mest lyckade, jag hört; och det var, att när alla andra folk täfla genom utställning af konst- och industrialter, så skulle vi deltaga i täflingen genom uppvisande af en ambassadör. Vi — mine Herrar — vi, som, efter hvad den ärade talaren under behandlingen af tredje hufvudtiteln nyss försäkrat, knappt hafva något dugligt och godt alls inom vår diplomati, vi skulle uppträda på verldsutställningen såsom exponenter af en ambassadör!! Denna tanke lemnar jag åt Herr Key att söka realisera, men jag skulle icke tro, att svenska folkets representation vill vara med derom.

Bland skäl för att deltaga i denna Amerikas nationalfest finnes ännu ett, som jag icke hört anföras och som jag därför ber att få framhålla. Mine Herrar! för hundra år sedan stod ännu hela världen i politiskt hänseende på medeltidens grund med sina stånd och skrän, med sitt kast- och feodalväsende utan all politisk frihet. Icke ens i begreppet existerade folkets politiska sjelfbestämmingsrätt. Då började den stora politiska reformationen och första akten i detta drama var amerikanska frihetskriget. Med hänförelse, åsågs det af de på amfiteatern församlade folken och den seger, amerikanska nationen vann, eldade dem att sjelfve kämpa för samma grundsatser i gamla världen. När nu det hundraåriga minnet af denna seger firas, då får vid festen icke saknas något folk, som har känsla för friheten och varmt deltagande för den menskliga utvecklingen. Derföre bör svenska folket vara med och derföre röstar jag för bifall till den Kongl. propositionen.

Herr Kolmodin: Redan den tredje talaren under denna diskussion beklagade sig deröfver, att han fann det svårt att tillägga något till hvad de två föregående yttrat. Min ställning är i sådant hänseende ännu svårare. Jag hade väl tänkt att, med anledning af hvad den ärade statsutskottsledamoten här i närheten nyss andragit, yttra några ord, men är äfven derutinnan till det mesta förekommen. Den högt ärade ledamoten har i afton icke varit rätt lycklig med sina diplomatiska beskickningar. En ville han afsända till Alexandria, men det höll på att bli en "casus belli" utaf — och den ambassadör, han destinerade till Philadelphia, honom sköt Herr Rundbäck ihjäl.

Mine Herrar! Jag inskränker mig till att begagna detta kärkomna tillfälle att instämma med Stats-Utskottets högt ärade ordförande.

Herr Hammarberg: Jag har begärt ordet för att förorda bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men tror att det numera är öfverflödigt upptaga Kammarrens tid med någon vidlyftig motivering. Jag skall derföre inskränka mig till att lemna ett par närmare upplysningar om Sveriges

varu-utbyte med Amerika. Det har uppgifvits, att, vid jmförelse af Sveriges handel med andra stater, Nordamerika intoge åttonde rummet. För min del tror jag, att det borde räknas i andra eller åtminstone i tredje rummet, ty den från Kommerskollegii uppgifter för år 1871 hemtade siffran 12 millioner riksdaler utvisar endast en del af värdet utaf vårt utbyte med Amerika. En stor del af detta utbyte sker nemligen indirekt genom skeppningar via England och Tyskland och dessa kunna ej Kommerskollegii uppgifter upptaga annorlunda än som ett utbyte med sistnämnda länder. Enligt amerikanska uppgifter som jag sett, skulle emellertid merberörda utbyte för år 1873 hafva uppgått till ett värde af 13 millioner dollars eller öfver 45 millioner riksdaler svenskt.

Slutligen vill jag endast påpeka ett speciellt intresse, som Sverige skulle hafva uti att deltaga i denna exposition. Vår jernindustri står i ett nytt och viktigt utvecklingsstadium. En stor del af våra jernverk hålla nemligen på att ombildas för att öfvergå till Bessemer metod, och det vore derföre just vid denna tid af stor vigt för våra industridkare inom denna näringsgren att kunna begagna ifrågakvarande tillfälle till exponerande af sina flerartade nya produkter.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition med det af Friherre Fock föreslagna amendement.

Herr Casparson: Sedan Stats-Utskottets ordförande slagit till reträtt, hade jag tänkt afstå från ordet, men då en annan statsutskottsledamot visat sig icke vilja följa ordförandens exempel, vill jag i korthet yttra något emot hvad han anfört. Jag anser det alltid vara en vigtig sak att lägga accenten på rätt ställe, och jag tror, att den ärade statsutskottsledamoten, liksom Utskottet i dess motivering, i förevarande fall gjort ett misstag i sådant hänseende. Efter mitt förmenande ligger här tonvigten på den omständighet, att Förenta Staterna fattat beslut att högtidlighålla hundrade året af sitt oberoende. Sättet åter för högtidlighållandet skall bestå i anordnande af en världsexposition. Så vidt jag fattat den ärade ledamotens anförande, har utställningen uteslutande framhållits, hvaremot sjelfva hufvudsaken eller högtidlighållandet af hundrade året utaf amerikanska staternas oberoende skjutits tillbaka. Vid sådant förhållande är naturligt, att kostnadsfrågan trädit i förgrunden. I motsats härtill anser jag åter den politiska sidan af saken böra företrädesvis framhållas, hvilket åtskillige talare redan tillräckligt gjort.

Hvad beträffar förslaget att skicka en ambassadör, så är det också förut bemött. Här är ju inbjudning utfärdad om deltagande i en "utställning af konst-, industri-, jordbruks- och bergverksalster", men svårigen lär en ambassadör kunna inrangeras under någon af dessa kategorier.

Jag inskränker mig till det nu sagda och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre von Schulzenheim: Då jag anmälde mig att få ordet, funnos redan 18 talare antecknade före mig, och jag har under den diskussion, som derefter följt, varit lycklig nog att få fram alla de skäl för bifall till den Kongl. propositionen, på hvilka jag önskat fästa uppmärksamhet. Jag skulle derföre nu kunna inskränka mig till att helt

enkelt yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag; men eftersom jag nu har ordet, beder jag att få tillägga ett par anmärkningar.

Herr Hedin uppgaf att af alla de länder, till hvilka Sverige står i handelsförbindelse, Amerika i afseende på omsättningens betydendet in- tog andra eller fjerdje rummet. Herr Hammarberg hade någon annan sifferuppgift, men Kommers-kollegium har i sin statistiska redogörelse öfver handel och sjöfart under år 1872 visat, att Amerika verkligen in- tager fjerdje rummet. Om man nemligen sammanräknar de båda sum- morna för in- och utförseln mellan Sverige och länderna på andra sidan golfströmmen under år 1872, finner man att omsättningen under samma år uppgått till mer än 15 millioner R:dr.

Detta var den ena anmärkningen. — Den andra afser ett yttrande af den ärade talaren på calmarbänken, att det skulle vara orätt att göra ett upprop till nationalkänslan. Jag får säga att jag för min del önskar att vi aldrig måtte upphöra att vara känsliga för ett sådant upp- rop. Och hvad särskildt angår det förslag han framställde, hvilket seder- mera varit föremål för många spetsiga anmärkningar, så är det efter min uppfattning en gifven följd af den animositet, han under en föregående diskussion lade i dagen i fråga om tredje hufvudtiteln. Jag kan nemligen icke antaga annat än att samma sinnesstämning fortfor, då han ifråga- satte att Sverige skulle såsom en expositionsartikel vid verldsutställningen i Philadelphia utskicka en ambassadör.

Jag anhåller om bifall till den Kongl. propositionen samt afslag å Stats-Utskottets hemställan.

Herr Granlund: Jag skulle gerna afstå från ordet, om jag icke i egenskap af industriidkare, hvilken näringsklass inom denna Kammar är föga talrikt representerad, kände mig uppfordrad att bemöta ett påstående af talaren på calmarbänken, att nemligen svenska industriidkare börjat tröttna vid de stora utställningarne. Jag tror icke att ett sådant påstå- ende är befogadt. År 1872 då man samtidigt hade två stora utställningar, nemligen industriexpositionerna i Köpenhamn och Moskwa, samt konst- expositionen i London, kunde någon sådan trötthet icke förmärkas. Tvärtom var vårt land på dessa ställen väl representeradt. Kom så verldsutställ- ningen i Wien påföljande år. Den ärade talaren omnämde sjelf det märkliga faktum, att, sedan Riksdagen för Sveriges deltagande deri an- visat ett otillräckligt belopp, industriidkarne inom landet sjelfve samman- sköto den betydliga summan af 75,000 R:dr till de förberedande åtgärder, som erfordrades, på det att ett allmännare deltagande i utställningen måtte inom vårt land komma till stånd. Detta kan omöjlig betraktas såsom tecken till slapphet hos de svenska industriidkarne i fråga om del- tagande i de stora utställningarne, utan utgör tvärtom det mest slående bevis, att ett motsatt förhållande eger rum. Vår export till Amerika har på de tio sistförflutna åren ökats från 1,083,000 R:dr 1862 till 8,619,000 R:dr 1872; deraf jern under sistnämnde år för 8,480,000 R:dr. Exporten har samma år öfverstigit importen med 5,764,000 R:dr; således en i be- tydlig grad ökad samfärdsel med detta land.

Jag yrkar bifall till den Kongl. propositionen.

Herr Nils Larsson: Herr Talman, mine Herrar! Då jag genast vid betänkandets föredragning anhöll om ordet, visste jag icke att så många talare redan anmält sig före mig. Jag har sedermera under diskussionens lopp till min lifliga tillfredsställelse erfarit, hurusom Kammarens ledamöter allmänt längta efter den stund, då de komma i tillfälle att fatta ett för Kammaren och för hela landet hedrande beslut. Jag skall icke heller blifva den, som bidrager att fördröja den stunden, utan anhåller att få instämna med de talare, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Liss Olof Larsson: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om jag icke vore ledamot i det Utskott, som behandlat denna fråga, samt följaktligen, och då jag icke reserverat mig mot Utskottets beslut, nödgades dela ansvaret för detsamma. Jag beder därför att få i korthet redogöra för de skäl, som föranlett mig att biträda samma beslut.

Då jag allra först fick se den Kongl. propositionen, var jag afgjordt för att bifalla densamma. Men efter samtal och öfverläggningar om saken med åtskilliga kamrater dels inom Utskottet dels inom Kammaren, uppstod hos mig någon villrådighet. Man framhöll nemligen för mig de stora kostnader, som med ett värdigt deltagande i en verdensutställning i så långt aflägsna länder skulle vara förknippade; och då jag härvid invände att det skulle se illa ut, om Sverige afböjde den framställda inbjudningen, genmälde man att de stora expositionerna återkomme alltför ofta och att man väl någon gång måste börja att draga sig undan. Jag hade det oaktadt kommit att yrka bifall till den Kongl. propositionen, om jag icke under samtal med åtskilliga industriidkare hört dem förklara, att de börjat tröttna vid de ofta återkommande utställningarne, och under förhandlingarne inom Utskottet återopades äfvenledes flere af våra mest framstående industriidkare, som afgifvit enahanda förklaringar. Jag började nemligen då frukta, att, om vi under sådana förhållanden beviljade medel och antogo inbjudningen, vi skulle komma att uppträda å utställningen på ett sätt, som man plägar benämna med uttrycket "göra fiasco"; och af sådant skäl beslöt jag mig för att biträda Utskottets beslut.

Nu, sedan jag erfarit det lifliga intresse, hvarmed man allmänt inom båda Kamrarne omfattat det Kongl. förslaget, äro mina betänkligheter i detta hänseende helt och hållet häfda och det är också därför som jag med glädje beder att få instämna med de talare som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition med det af Friherre Fock föreslagna tillägg.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Det felet tror jag att man sist af allt skall kunna tillvita mig, att jag brukar tala för en sak, der intet motstånd förspörjes och hvarest utgången sålunda är på förhand gifven, ty i de flesta fall, då jag uppträder, plägar jag befinna mig i strid med någon talare. Visserligen skulle jag också kunna denna gång kasta en handske åt vännen Key, men jag tycker nästan att han fått nog för i dag. Jag vill därför inskränka mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition utan alla förbehåll eller tillägg, samt dernäst läsa Herrarnes uppmärksamhet på att, då man talar om den hundraåriga fest, Amerika inom kort går att fira, må man också ihågkomma att inom det landet befinna sig

hundratusentals svenskar och bland dem vår frejdade landsman, John Ericson. Hvad skulle man tänka i Amerika, om John Ericsons fädernesland undandrog sig att deltaga i den festen! Erinringen härom anslår för visso vår nationalkänsla — en känsla som vi alla böra vara stolta att dela — men ingalunda nationalfåfängan; och detta i förening med de många skäl, som under diskussionen framstälts, gör det till en rätt och pligt för en hvar att biträda det Kongl. förslaget, till hvilket jag, som jag redan nämnt, i oförändradt skick yrkar bifall.

Herr Lars Ersson: I likhet med Herr Nils Larsson beder jag att få nämna, att, då jag begärde ordet, jag icke visste att så många talare blifvit antecknade före mig. Den uttömmande diskussion, som sedermera följt, har gjort det obehöfligt för mig att nu upptaga Kammarens tid med några anmärkningar, som jag efter anteckningar under diskussionens början eljest ernat framställa; och jag vill således inskränka mig att till alla delar instämma i det anförande Herr Hedin nyss afgifvit samt påyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Törnfeldt: Äfven om ett deltagande i den blifvande verdensutställningen icke skulle medföra några materiela fördelar för vårt land, vill jag ändock tillstyrka bifall till det Kongl. förslaget, emedan det afser ett det yppersta tillfälle till förbrödring nationerna emellan, hvaraf rik välsignelse för folken och frid på jorden kan i framtiden uppväxa. Och jag önskar att på samma gång få sända en helsning till min ungdomsvän och jemnårig lekkamrat John Ericson.

Friherre Fock: Då så många talare påyrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag i oförändradt skick, beder jag att få afstå från mitt yrkande.

Herr *Törneblad*h jemte de öfrige ledamöter, hvilka instämt med Friherre Fock, anmälde, att jemväl de afstodo från den särskilda tilläggsmening, som innehölles i Friherre Focks numera återtagna förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr Talmanuen tillkännagaf att något annat yrkande icke återstod än det som afsåg att, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla hvad Kongl. Maj:t behagat föreslå. Å detta yrkande gaf alltså Herr Talmanuen proposition och förklarade sig hafva uppfattat densamma såsom med enhälligt ja besvarad. Följaktligen hade Kammaren, med afslag å hvad Utskottet hemställt, bifallit Kongl. Maj:ts ifrågakvarade nådiga proposition.

§ 7.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets memorial:

N:o 26, i anledning af erhållen återremiss å andra punkten mom. b af Stats-Utskottets utlåtande N:o 14, sant

N:o 27, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatsens andra hufvudtitel.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för Kammarens nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömålen beviljades Herr *Sandstedt* under 14 dagar från och med den 5 Mars.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 12 e. m.

In fidem
H. Husberg.